

VALAŠTIANSKY hlasník

ročník X.

číslo 6

december 2012

Z OBSAHU VYBERÁME:

- Hlavný kontrolór obce
- Jakub Balúch a The Rainbow
- 90 rokov Matice slovenkej vo Valaskej
- Chřipka

Vážení spoluobčania,

opäť je tu ten čarovný čas Vianoc, čas, keď sa stretávajú rodiny, príbuzní a priatelia, keď si sadáme spoločne za prestretý stôl, aby sme si popriali vzájomnú úctu a lásku. Vianoce sú obdobím, keď sa každý snaží byť s blízkymi, keď si viac uvedomujeme silu priateľstva, lásky, úcty a obetavosti.

Koniec roka je čas, kedy bilancujeme, čo sme urobili. Aj naša obec sa snažila v priebehu roka zabezpečiť to, čo bolo jej prioritami.

Všetkých tých, ktorí sú nespokojní s našou prácou, by som rád poprosil, aby nešírili nenávisť a neosočovali. Máte možnosť aj Vy realizovať sa, radi privítame Vašu pomoc a aktivitu. V obci pretrváva skôr trend taký, že kto niečo robí v spoločenskej, kultúrnej oblasti, je skôr ohováraný. Práve títo ľudia vytvárajú ľudské, duchovné a materiálne hodnoty.

Dúfame, že onedlho naše ulice, či stráne zasype biela perinka machového jemného snehu. Belosť symbolizujúca čistotu duše vždy priťahovala predstavivosť človeka a s ňou spoločne aj svetlo, lúče z blikajúcej sviečky - symbol blížiacich sa Vianoc, ktoré určite rozžiari a plápolavým plameňom osvieti naše srdcia, naše vnútro.

Vianoce, čas, kedy sa snažíme aspoň na malú chvíľu zastaviť a zaspomínať si na krásne chvíle prežité v tomto roku. Spoločne prežité chvíle radosti, pokory a odpustenia sú tým najkrajším darčekom, ktorý si môžeme dať. Zachovajme si posvätnú úctu k týmto sviatkom, sviatkom pokoja, lásky a porozumenia.

Všetkým Vám želim veselé Vianoce a šťastný nový rok.

Juraj Uhrin
starosta obce

foto: Janka Petrášková

Mikuláš prišiel aj k nám

Predstavujeme hlavného kontrolóra vo Valaskej

Na rokovaní OcZ vo Valaskej dňa 28. septembra 2012 hlavným bodom programu bola voľba hlavného kontrolóra obce. Z troch kandidátov – Ing. Vladimír Grlický, pani Mária Pohančaníková a Ing. Martin Havaš – víťazne skončil v druhom kole žrebovaním v súlade s § 18, zákona 369 / 1990 zb. na volebné obdobie 2012 -2018, prvý kandidát (podľa poradia podania prihlášok) Ing. Vladimír Grlický.

Pán Grlický nie ste Valaštan, bývate v Čiernom Balogu. Prečo ste sa rozhodli, že vo Valaskej „zabojujete“ o post hlavného kontrolóra?

Odpoveď je veľmi jednoduchá. Keď ma známi upozornili, že vo Valaskej bola vyhlásená voľba hlavného kontrolóra, hneď som bol rozhodnutý, že sa prihlásim. Je to práca, ktorá ma baví.

Len pre informáciu čitateľov dodám, že voľba prebehla tajným hlasovaním. Kto a kedy rozhoduje o tom, ako sa voľba uskutoční – či tajným, alebo verejným hlasovaním?

V zmysle Rokovacieho poriadku o tom rozhoduje obecné zastupiteľstvo pred samotnou voľbou.

Pred samotnou voľbou nasledovala krátka prezentácia uchádzačov o toto zamestnanie. Predstavte sa aj našim čitateľom.

Narodil som sa v Podbrezovej,

ale väčšinu doterajšieho života som prežil v Brezne. Teraz bývam v Čiernom Balogu, kde rovnako vykonávam funkciu hlavného kontrolóra obce. Veľkú časť svojho profesionálneho života som pracoval v Mostárni Brezno. Tu som prešiel rôzne funkcie - od robotníka, cez majstra, kontrolóra, hlavného kontrolóra, asistenta generálneho riaditeľa, vedúceho výroby až po finančného riaditeľa. Hlavného kontrolóra v Čiernom Balogu vykonávam od roku 2005, t.j. už druhé volebné obdobie.

Nie ste Valaštan. Z vášho pohľadu je to pre prácu hlavného kontrolóra výhoda, alebo skôr nevýhoda?

Podľa môjho názoru je to určite výhoda. Nezväzujú vám ruky rôzne rodinné väzby alebo kamarátstva. Oveľa ľahšie sa môžete pozerat na zistené problémy s nadhľadom, ktorý je pri tejto práci veľmi dôležitý. Nevybíjať sa na drobnostiach,

ale ísť za podstatou, snažiť sa postupne nastaviť systém kontroly a dostať ho do krvi všetkých zamestnancov obecného úradu. Takýmto spôsobom sa bez zbytočnej nervozity vyriešia aj tie drobnosti, ktoré som spomínal.

Čomu by ste pripísali úspech, že vám polovica poslancov dala svoju podporu, svoj hlas?

Neviem, aké kritéria si dal pred voľbou každý poslanec. Ja som sa snažil byť vecný a stručný. Možno zavážili aj moje skúsenosti z tejto práce. Som však úprimne rád, že som presvedčil polovicu poslancov. Svojou prácou sa budem snažiť presvedčiť aj druhú polovicu poslancov.

Ktoré budú vaše prvé kroky vo funkcii hlavného kontrolóra vo Valaskej?

Od nástupu do funkcie už ubehol skoro celý mesiac a stačil som si už urobiť základný obraz o tom, v akom stave sa nachádza systém kontroly. U niektorých konkrétnych prípadov som už urobil následnú finančnú kontrolu, ide hlavne o oblasť vykonávania predbežnej finančnej kontroly, oblasť verejného obstarávania, oblasť dodržiavania informačného zákona.

Do konca roka chcem vypracovať základné pravidlá fungovania kontroly a vykonať pre zamestnancov obecného úradu školenie. Mám v úmysle predložiť poslancom návrhy opatrení pre zlepšenie činnosti v oblasti verejného obstarávania, ktoré by pomohli eliminovať pochybnosti o priehľadnosti procesu verejného obstarávania.

Ďalším krokom budú rovnaké kontroly v organizáciách zriadených obcou a na prelome rokov to bude preverenie vyúčtovania dotácií poskytnutých organizáciám z rozpočtu obce.

Z povinných krokov to bude vypracovanie odborného stanoviska k návrhu rozpočtu na roky 2013 – 2015 a vypracovanie plánu činnosti na 1. polrok 2013.

Ďakujem za rozhovor

Danka Králiková

Hlavný kontrolór vykonáva kontrolu úloh obce, vyplývajúcich z pôsobnosti a kompetencií obce, najmä:

Vykonáva kontrolu:

- nakladania s majetkom obce a s majetkom vo vlastníctve štátu, prípadne vo vlastníctve iných právnických alebo fyzických osôb, ktorý bol obci zverený,
- účtovníctva a pokladničných operácií na obecnom úrade,
- príjmovej a výdavkovej časti rozpočtu, jeho zmien a záverečného účtu,
- správnosti a opodstatnenosti čerpania finančných prostriedkov obce účelovo poskytnutých, fondov a dotácií,
- hospodárenia s finančnými prostriedkami,
- plnenie úloh vyplývajúcich zo zákona o obecnom zriadení a z rozhodnutí orgánov obce, dodržiavanie všeobecne záväzných nariadení obce a ostatných vnútorných predpisov obce,
- vykonáva kontrolu hospodárenia škôl s finančnými a materiálnymi prostriedkami a s majetkom obce.

Preveruje:

Ako organizácie, podniky a ďalšie subjekty, ktoré obec založila, plnia svoju funkciu z hľadiska kvality a uspokojovania potrieb obyvateľov obce a zároveň navrhuje opatrenia na nápravu.

Tvorbu a čerpanie rozpočtu obce.

Opodstatnenosť zavedenia alebo zrušenia poplatkov v obci.

Vypracúva odborné stanoviská:

- k návrhu rozpočtu a záverečnému účtu obce pred ich schválením v obecnom zastupiteľstve.

- možnosti poskytovania úveru alebo pôžičky.

- pri vykonávaní svojich úloh hlavný kontrolór úzko spolupracuje s obecným úradom.

- je oprávnený nahliadať do účtovných a pokladničných dokladov, ako aj do akýchkoľvek iných dokumentov, týkajúcich sa pokladničných operácií, vedenia účtovníctva, nakladania s majetkom obce a ďalej do všetkých dokladov, ktorých potreba vyplýva z rozsahu jeho oprávnení. Výsledky kontroly spolu s návrhmi na odstránenie zistených nedostatkov predkladá obecnému zastupiteľstvu.

- zúčastňuje sa zasadnutí obecného zastupiteľstva s hlasom poradným.

Výkon funkcie hlavného kontrolóra končí:

- vzdaním sa funkcie,

- odvolaním z funkcie v zmysle zákona o obecnom zriadení,

- uplynutím funkčného obdobia.

OZNAM

Okresné riaditeľstvo PZ, oddelenie dokladov, oznamuje občanom, že od 2. novembra 2012 sa začalo používať mobilné pracovisko na vydávanie dokladov. Toto pracovisko je určené pre občanov s obmedzenou pohyblivosťou, alebo občanov dlhodobo pripútaných na lôžko.

Občania môžu na každom okresnom riaditeľstve Policajného zboru požiadať o to, aby ich pracovníci mobilného pracoviska navštívili priamo doma, kde im nasnímajú tvár a zapisujú všetky údaje, potrebné na vydanie občianskeho preukazu, cestovného pasu, alebo vodičského preukazu. Ten im po vyhotovení bude doručený priamo domov.

Žiadosť o vydanie dokladov sa podáva príslušnému úradu osobne. Za občana, ktorý bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony, musí podať žiadosť o vydanie jeho opatrovník.

Podat' žiadosť o vydanie dokladu môže za občana, ktorý nemôže pre bezvládnosť z dôvodu dlhodobého pripútania na lôžko podať žiadosť osobne (ďalej len „bezzvládný občan“), aj iný občan po predložení svojho občianskeho preukazu a písomného splnomocnenia na zastupovanie, na ktorom musí byť podpis bezvládného občana podľa §3 ods.1, podpis sa nevyžaduje, ak občan nie je spôsobilý sa podpísať. K žiadosti bezvládného občana sa musí predložiť potvrdenie lekára o tom, že takýto občan nemôže podať žiadosť osobne z dôvodu dlhodobého pripútania na lôžko.

Je potrebné upovedomiť občanov, že podľa zák. 224/2006 Z. z. §2 odst. 2 „občiansky preukaz je povinný mať každý občan, ktorý dovŕšil pätnásť rok veku a má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky“. Patria sem aj občania bezvládni a zbavení spôsobilosti na právne úkony.

Riaditeľstvo PZ v Brezne

Podakovania

Podakovanie pani Márii Luptákovej

za odkrývanie nepoznaného, za neobľomnosť pri hľadaní, pátraní a lovení už zabudnutých faktov z histórie našej obce. Nech vám pevná vôľa a entuziazmus dlho vydržia pri vašej práci. Veľa zdravia a trpezlivosti vám želim a ďakujem v mene svojom, svojej rodiny a v mene Anny Slivkovej.

Silvia Vilhanová

POĎAKOVANIE PÁNOVI VLADIMÍROVI GOTTLIEBOVI

Bol čas dušičkový, hroby zosnulých v cintoríne boli vyzdobené kyticami kvetov, svietili kahance. Nebolo tomu tak na všetkých hroboch. Kde už nie sú príbuzní a potomkovia, hroby zostali spustnuté. Také boli na deň Pamiatky zosnulých aj tri hroby bývalých valašianskych kňazov nachádzajúce sa v blízkosti kostola. Len jeden človek nezostal k tejto skutočnosti ľahostajný.

Bývalý pán učiteľ Vladimír Gottlieb sa zaujíma o históriu obce, o týchto kňazoch nám poskytol informácie vo Valaštianskom hlásniku. Preložil latinské texty o nich z kroniky Historia Domus. Pán Gottlieb, človek skromný, s veľmi citlivou dušou, aj keď prežíva svoj osobný žiaľ zo straty manželky, prišiel do cintorína, aby napravil to, na čo sme my všetci zabudli. Vo vyššom veku človeku ubúda sil, no on sa vždy snaží urobiť niečo osožné pre obec, pre spoločnosť. Možno ste ho zazreli viacerí, ako kľáčiac motyčkou a hrabličkami čistil spomenuté hroby. Z plecniaka vybral čečinu, ozdobil ňou hroby, položil kytičky chryzantém...

Dodatok: Pracovníci zodpovední za poriadok v cintoríne by mali dozrieť, aby sa vykosili a poriadili takéto historicky vzácne hroby, aj keď za ne nik nezaplatí. Na orientačnej tabuli cintorína by mali byť farebne vyznačené, ako to majú napr. v Hronci. Hovorí sa, že cintoríny sú kronikami miest a obcí. Raz, keď zmiznú posledné odlievané križe a betónové náhrobné kamene a zostanú len nové, mramorové, stratí sa aj kus našej histórie.

M. L.

Podakovanie

Určite nielen moje podakovanie, ale aj mnohých spoluobčanov právom patrí starostovi obce Ing. Jurajovi Uhrinovi, ktorý urobil všetko preto, aby bol v našej obci umiestnený bankomat. Túto službu využíva veľa občanov vo Valaskej, ktorým spríjemňuje a uľahčuje bežný život.

Blažena Pastírová

...

Možno neskoro, ale o to úprimnejšie vyslovujem vďaka obecnému zastupiteľstvu za pozornosť, ktorú v Mesiaci úcty k starším aj tohto roku prejavilo v podobe poukážky na nákup potravinových produktov svoj ľudskému postoj k nám dôchodcom a dôchodkyňiam. Nebol to ani prvý, ani posledný prejav – rozhodnutie obecného zastupiteľstva so starostom.

Aj pri iných príležitostiach či akciách poskytuje pomoc najmä materiálnu. Za to mu ešte raz srdečne ďakujem (dúfam, že aj v mene všetkých obdarovaných).

Prajem ešte veľa rozhodnutí v prospech občanov.

V. G.

Ďakujeme za krásne chvíle

Nestáva sa v dnešnej dobe často, že je človek veľmi milo prekvapený z udalosti, ktorú neočakáva. Ale stalo sa to. Nás jubilatov pri životných výročiach pozval miestny odbor Matice Slovenskej na príjemné posedenie s kultúrnym programom.

Výstižným a teplým slovom sa nám prihovorila Ing. Anka Fischerová, predsedníčka MO MS. Netreba o tejto udalosti veľa písať, ale treba poďakovať

za krásny program deťom a učiteľkám z MŠ a základnej umeleckej školy.

Veľká vďaka Vám všetkým, ktorí ste nám pripravili krásne a nezabudnuteľné chvíle.

B.P.

PRÍĎTE MEDZI NÁS

Matičný spevokol Lipka volá do svojho kolektívu všetkých, ktorí chcú, môžu a vedia spievať. Voláme hlavne mladých, príďte, zapojte sa medzi ľudí, ktorí budú aj naďalej dôstojne reprezentovať našu obec.

NÁZORY, POSTREHY, OHLASY⁰⁰⁰

ŽIJÚ MEDZI NAMI

Pri návšteve cintorína sa stretávame s ľuďmi, ktorí sa sťažujú na to, čo sa deje na tunajšom cintoríne. Niektorí odčudzujú sviečky a kvety z hrobu mŕtveho, aby si to preniesol na svoje hroby.

Píšem to preto, lebo sa mi to praveľdne stáva, že hrob mojich blízkych ostane prázdny. Konkrétne aj počas týchto sviatkov mi boli z hrobu ukradnuté kvety. Toho, kto to urobil, neviem ani inak na-

zvať ako zlodej. Nech si uvedomí, že aj on bude raz ležať na cintoríne a ako sa bude cítiť jeho rodina, keď príde k hrobu a bude neočakávaný. V dnešnej dobe sa dajú kúpiť aj kvety, aj sviečky.

Ten, kto bude čítať tieto riadky a myslí si, že sa ho to týka, nech si vstúpi do svedomia a zamyslí sa. Nerozumiem tomu, čo je to za doba, že ľudia dokážu ukradnúť všetko – ešte aj z hrobu mŕtveho!

Lýdia Krupová

Poznáte ma iste mnohí, na dušičky strážila som hroby. Mój príbeh sa začal inde, v zemi ďalekej, dostala ma do daru rodina z Valaskej. Pekne si ma vyrezali, tešili sa zo mňa. Potom prišli ľudia zlí a z dvora ma ukradli.

Možno sa niekto našiel v tejto básničke, a ak áno, môže sa hanbiť, lebo človek už v dnešnej dobe nemá istotu ani na vlastnom dvore.

Obyvatelka obce Valaská

Zo života materskej školy

Život detí v našej materskej škole je plný podnetov, zážitkov, získavania nových informácií, nadväzovania priateľstiev. Začiatok roka sme úspešne zvládli, slzy sa vyskytujú už len ojedinele, pretože sa u nás neustále niečo deje.

Mesiac október a november boli bohaté na množstvo aktivít. Spomenieme z nich len tie najvýznamnejšie.

V našej materskej škole vedieme deti k zdravému životnému štýlu, a preto s nimi chodíme na dlhšie vychádzky do okolia obce, kde spoznávajú prírodu, učíme ich ju zároveň chrániť, ale aj využívať pre hry. Jednou z takýchto hier bola

svoje deti si chodili už za obedom, pretože bez ich ústretovosti by sa nám takáto rozsiahla rekonštrukcia určite nepodarila. Ďakujeme aj firme pána Farárika, že sa s prácami poponáhľali.

Čo nás ešte čaká? Najbližšie je to oslava Mikuláša, ktorá sa uskutoční 6. 12. 2012 v dopoludňajších hodinách v našej materskej škole a možno príde aj čert.

Koniec kalendárneho roka oslávim v kinosále kultúrneho domu vo Valaskej vianočným vystúpením detí našej materskej školy pod názvom: Vianočné

nebo, na ktoré zároveň pozývame všetkých našich priaznivcov. Vystúpenie sa uskutoční 20.12.2012 o 16,00 hod.

Čo dodať na záver? Dni „utekajú“ tak neúprosne, že v tomto každodennom zhone si ani neuvedomujeme, že by sme mali spomaliť, nájsť si čas na seba, na rodinu a priateľov. Želáme Vám v tomto predvianočnom zhone pevné nervy, veľa zdravia a hlavne: Šťastné a veselé Vianoce, naplnené láskou a šťastím.

*foto a text: Iveta Babčanová
riaditeľka MŠ*

aj šarkaniáda, ktorej sa zúčastnili deti dvoch tried. Vietor bol priaznivý, šarkany vyletovali vysoko a vytvárali na oblohe rôznofarebné obrazce. Radosť detí bola veľká, ich šťastné úsmevy hovorili za všetko.

Okrem výchovy detí k zdravému životnému štýlu vedieme deti aj k úcte k starším, učíme ich vážiť si múdrosť a životné skúsenosti všetkých starších ľudí. Boli sme zagratulovať na obecnom úrade pozvaným jubilantom. Potešili sme ich tancom, spevom a básničkami. Uctili sme si aj starých rodičov našich detí, potešili ich vlastnoručne zhotovenými darčekom, a krátkym kultúrnym vystúpením, ale aj milým úsmevom, objatím, či sladkým občerstvením.

Okrem hier a výchovno – vzdelávacích činností majú deti aj možnosť kultúrneho vyžitia. V mesiaci októberi to boli dve divadelné predstavenia, Gašparkove dobrodružstvá na

cestách, pretože sme súčasťou projektu GOODYEAR – Bezpečná škôlka. Druhé predstavenie nám zahráli herci bábkového divadla Babadlo z Prešova, s ktorým spolupracujeme už niekoľko rokov. Tentokrát to bola rozprávka: Žabia princezná.

V našej materskej škole sa stále niečo deje, nezastaneme ani na chvíľu. Počas prevádzky sa nám podarilo uskutočniť, v spolupráci s firmou pána Farárika kompletnú prestavbu umývárne pre deti 3. triedy, na ktorú sa veľmi tešia hlavne oni, keďže doteraz mali k dispozícii len jedno WC v zadnej časti budovy. Zároveň chceme poďakovať všetkým rodičom, ktorí nám vyšli v ústrety a pre

Chalupkovo Brezno

Myslím si, že našej čitateľskej verejnosti nemusím nejako zvlášť predstavovať Chalupkovo Brezno. Všetci vedia, že sa jedná o prehliadku umeleckej tvorivosti učiteľa. Tohto roku to bol 45. ročník a uskutočnil sa v termíne od 12 – 14. 10.2012 na počesť Sama Chalupku, Martina Rázusa a Františka Švantnera. Pedagogickí zamestnanci sa mohli prezentovať v týchto oblastiach: literárna, výtvarná, skladateľská tvorba, umelecko – dokumentárne video-filmy, tvorba prezentačných a vzdelávacích programov, umelecký prednes poézie a prózy, spev ľudovej a umelej piesne, hra na hudobnom nástroji.

Som právom hrdá, že na takejto veľkolepej prehliadke tvorivosti našich učiteľov nás reprezentovala naša kolegyňa Mgr. Ľubica Pruknerová v kategórii amatérskej výtvarnej tvorby. Jej práce sú na vysokej úrovni a svedčia o jej výtvarnom nadaní. So svojimi prácami sa umiestnila v bronzovom pásme, a my jej všetci zo srdca k tomuto oceneniu gratulujeme a prajeme jej veľa tvorivých nápadov, aby svoje ocenenie obhájila aj o rok. Už teraz sa tešíme na jej krásne výtvarné diela, ktoré Vám chceme v budúcnosti predstaviť.

Iveta Babčanová, riaditeľka MŠ

Vážení spoluobčania!

Práve Vám by som sa chcela poďakovať za Vaše názory a pomoc pri riešení problémov v našej obci za celý rok 2012. Spolu dokážeme aj v budúcnosti istotne viac, keď si budeme spoločne pomáhať, počúvať sa navzájom a prispievať tak k rozvoju celej dediny.

Vážim si tých, ktorí denne prispievajú svojou prácou k napredovaniu bez nároku na odmenu. To je v dnešnej dobe vzácné, za čo Vám ďakujem. Prajem všetkým pokojné Vianoce a do roku 2013 hodne zdravia a úspechov.

*Blažena Pastírová, poslankyňa
Obecného zastupiteľstva*

MODLIVKA ZELENÁ UŽ AJ U NÁS VO VALASKEJ

Na základnej škole vo Valaskej od tohto školského roku začal fungovať entomologický krúžok pod vedením pána učiteľa Mgr. Matúša Mageru. Prihlásilo sa odvážnych 10 žiakov, ktorí spolu s pánom učiteľom chodia po Valaskej a chytajú rôzne bezstavovce.

Členovia entomologického krúžku

Foto: Mgr. Kristína Magerová

Najvzácnejším bezstavovcom sa stal veľmi zaujímavý živočích, ktorý pochádza z Južnej Európy – **Modlivka zelená** (*Mantis religiosa*) z čelade modlivkovité (Mantidae), ktorého našli na Lipovej.

Návrat do sveta výtvarného

Od okamihu ako nám začal školský rok, v našom odbore sme prešli mnohými zaujímavými témami či novými technikami. Okrem plošných techník sme sa tentoraz odhodli vyskúšať aj niečo úplne nové - prácu s betónom. Príľahlý svah v areáli našej školy sme sa rozhodli pretvoriť a zanechať v ňom dielo, ktoré pretrvá veky...

Keďže sme základná umelecká škola s hudobným a výtvarným odborom, témou bolo práve výtvarné umenie a hudba. Na vytvorenie prvých dvoch terás sme použili menšie i väčšie reliéfy tvorené z liateho betónu či modelované z betónovej lepiacej zmesi. Pri viacerých druhoch práce na reliéfoch sme sa zoznámili s týmto veľmi zaujímavým materiálom pri čom sme na vlastnej skúsenosti zistili že betón zďaleka nie je len stavebninou, ale môže byť aj pôsobivým výtvarným médiom. Prichádzajúca zima nám síce na čas prerušila prácu na tomto našom najväčšom projekte odboru, no o pár mesiacov, keď zmizne posledný fliačik snehu, sme opäť vonku pred školou, aby sme pokračovali na skráslení

Jeseň vo výtvarnom odbore

a skultúrnení okolia našej školy...

Noc fantázie v Zuške

Keby výtvarné umenie bolo iba o tvorbe, stalo by sa z neho skôr či neskôr viac než poslanie. To čo umenie robí iným od bežnosti života, je zážitok. Odkedy vediem výtvarný odbor, práve na zážitok zo stretnutia s umením či len výtvarnou etudou dávam veľký dôraz. Bežné vyučovanie je však často príliš krátke na to, aby sme sa vymanili z každodennosti a naplno vkĺzli do sveta fantázie. Preto už niekoľko rokov or-

ganizujeme podujatie s názvom „Noc v Zuške“. Dva razy do roka - počas jar-ných a potom počas jesenných prázdnin sa zídeme na dlhší čas ako obyčajne, aby sme spoločne zažili noc plnú výtvarných hier a tvorivosti. Tohoročná jesenná noc v Zuške zo začiatku novembra 2012 sa niesla v znamení viacerých techník a výtvarných etúd... Ma-

právkovej animácie na tému kamenné more. Rybičky, ktoré sme vytvorili z kameňov, pomocou filmárskej techniky „stoptrick“ nám poslúžili ako herci a potom už stačilo len pustiť uzdu fantázii a vymyslieť krátky pútavý dej... Ako vždy aj táto noc v Zuške mala pozitívny ohlas, a keď sme sa na druhý deň predobedom rozchádzali, vedeli sme, že určite nebola posledná.

Niečo málo o plánoch

Samozrejme, že medzi plány, ktoré stoja za zmienku, určite patrí aj jarňá „Noc v Zuške“ na konci februára, či pokračovanie nášho projektu v okolí školy. V rámci výtvarného odboru ale na najbližší mesiac pripravujeme aj dve rozsiahle tematické výstavy, na ktorých návštevníci uvidia

prierez prácou našich malých i veľkých výtvarníkov. Prvá z nich bude prezentáciou v galérii obvodného úradu v Brezne, kde sa predstavia naši starší žiaci s prácami na tému „Človek“. Druhá z nich - v priestoroch Kultúrneho domu vo Valaskej - bude venovaná piatim rokom našich výprav za

lovali sme veľké tematické abstrakcie i experimentálne portréty na sklo, vytvorili sme zápalkové objekty, vyskúšali starobylú techniku maľby na kožu - HENNA, a jej dnešný náprotivok - Body-art, v rámci ktorého sme sa venovali kráľovstvu zvierat a zlatým klincom programu bolo vytvorenie krátkej roz-

historickými a prírodnými krásami a miestam, ktoré sme počas nich navštívili. Bude to výstava kresieb, malieb ale aj fotografií viac- či menej známych, no napriek tomu krásnych miest, ktoré v nás za tie roky zanechali najkrajšie pocity...

foto a text:
Mgr. Rastislav Turňa

Október – Mesiac úcty k starším v SZ – Tereza v Hronci

Jeseň je obdobím umeleckých diel prírody, ktorá je ako krásna paleta. Stromy ohromujú pestrými farbami. Takýmto krásnym umeleckým dielom je aj človek v jeseni života. Tvaroval a formoval ho majster život svojimi skúškami, radosťami, ale aj starosťami. Využili sme mesiac október ako Mesiac úcty k starším, aby sme znásobili svoju nehu milým kultúrnym programom, ktorý sme pre nich z lásky pripravili.

Šálku voňavého čaju, sladké koláče, vľúdnu tvár, ruku, ktorá vie tak nežne pohladkať... a veľké srdce plné lásky!

Stará mama, starý otec, to všetko u vás vždy nájdem, a preto vás mám tak rada.

Zaželali sme im ešte veľa príjemných chvíľ v ich živote a lúčili sme sa so slovami:

„Budte ešte dlho medzi nami.“

Žiačky z OUI a ŠZŠI – Valaská
L. Balogová

SPOJENÁ ŠKOLA V BREZNE

škola s tradíciou

V októbri 2011 oslávila STREDNÁ PRIEMYSELNÁ ŠKOLA v Brezne 60. výročie svojho vzniku. Počas svojej existencie vychovala množstvo odborníkov v odbore strojárstvo a dnes pokračuje pri výchove nových odborníkov v širšej ponuke odborov už pod názvom **SPOJENÁ ŠKOLA**, ktorú tvoria tri organizačné zložky. V roku 2004 bola k **Strednej priemyselnej škole** so sídlom na Laskomerského ulici pripojená **Stredná odborná škola podnikania** (bývalá DOŠ z Piesku) a v roku 2008 vytvorila tretiu organizačnú zložku **Stredná odborná škola** (bývalé SOU so sídlom na Mazorníku).

Bližšie informácie o Spojenej škole, o každej organizačnej zložke a kontakty nájdete na: www.ssbrezno.edupage.org

SPOJENÁ ŠKOLA, BREZNO

www.ssbrezno.edupage.org

telefón: 048/630 40 36

mail: spsbrezno@stonline.sk

PONÚKA ŠTÚDIUM TÝCHTO ODBOROV

SPŠ

4 – ročný študijný odbor:
strojárstvo - grafické systémy

SOŠP

4 – ročný študijný odbor:
škola podnikania

SOŠ

3- ročné učebné odbory:
**strojný mechanik
stolár
predavač
hostinský, hostinská**

4 – ročný študijný odbor:
mechanik počítačových sietí

2 – ročné učebné odbory:
Pre žiakov, ktorí ukončili ZŠ v 6-8 triede
**strojárská výroba
výroba konfekcie**

Predstavujeme vám Jakuba Balúcha

V nedeľu 14. 10.2012 sme v rámci Kultúrnej jesene Valasáka mali možnosť prežiť „Noc plnú tance“ v podaní tanečnej skupiny The Rainbow pod vedením Jakuba Balúcha. Na prekrásne osvetlenej scéne dievčatá predviedli 10 tanečných choreografií. Deväť vytvoril Jakub, umelecký vedúci skupiny, so svetovými názvami: „Sestry v akcii, Copacabana, Lord of the Dance, Born to Hand Jive, Footloose, Grease Lightning, Mačky, Thriller, They dont really care about us“ a jednu s názvom „Everybody“ vytvorila Dušana Kučerová, členka tanečnej skupiny. Vystúpenie bolo fantastické, sála bola plná nadšenia, jasotu a výskania, nekonečného potlesku, dvojnásobné standing ovation hovorí samé za seba. Touto atmosférou sa nechal strhnúť aj samotný organizátor a moderátor vystúpenia Jakub Balúch a poslednú choreografiu odtancoval spolu s dievčatami. Bolo to spon-tánne a mimoriadne pôsobivé vyvrcholenie večera.

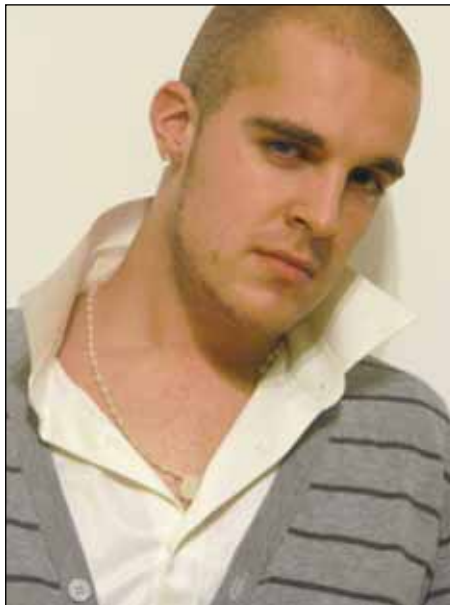

Mňa si už niekoľkokrát prekvapil v tom najlepšom slova zmysle, aký všestranný talent sa v tebe skrýva. Moderuješ, hráš na husliach, tancuješ, tvoříš choreografie, kde si sa to naučil? Na „hotelke“, ktorej si absolventom, zrejme nie. Mám pocit, že na vystúpení to bola Lenka Špiriaková, ktorá sa tešila, že zažala v tebe iskričku, ktorá sa rozho-rela vo veľký oheň. Vyrástol si v Klásku?

Učil som sa to v podstate celý život. Ako 6-ročný som začal hrať na husliach a tancovať v súbore Vrchárik v Hriňovej, kde som vtedy žil so svojou maminou. Ako 12-ročný som sa začal venovať hre na bicích a gitare. Potom prišla spomínaná „hotelka“, ktorá ma naučila všetko, len nie tieto veci. Po skončení som začal pracovať ako animátor cestovného ruchu v rôznych stredomorských destináciách. No a tam sa aj začala moja „kariéra“ v tanci a moderovaní. Keďže bolo nevyhnutné toto ovládať, začal som s každodenným tvrdým tréningom a výsledok sa dostavil. Ale išlo mi to tak nejako samo. Potom som začal skladať jednoduché tance a vylepšenia do našich animačných šou, a tak som sa dostal až k vlastnej tvorbe. Lenka Špiriaková je moja skvelá kamarátka, s ktorou spolupracujem, ale nie som odchovanec Klásku. Celý svoj život sa venujem hudbe a niečo tvorím, takže mi to ostalo.

„Choreografia, alebo inak povedané kompozícia pohybu, je výber a časová aj priestorová organizácia technických a výrazových prostriedkov pre vyjadrenie obsahu tanca. Zahŕňa aj režisérsku prácu pri nácviku, samotnú kompozíciu, čiže zostavu tanca a stvárnenie na javisku“, to je výklad z encyklopédie.

Keď sa tak nad tým zamyslím a „rozmením si to na drobné“, znie to veľmi zložito, vyžaduje to veľký organizačný talent, zmysel pre detail, predstavivosť a fantáziu. Aby dielo bolo dokonalé, treba zosúladiť výber skladby s vlastným nápadom a rôznymi efektmi. V našom prípade hovorím o úžasnom osvetlení dúhových farieb, prezentácii fotografií dievčat zo skupiny v pozadí javiska, napríklad aj o tom, ako „Mačky“ lozili v javisku pomedzi divákov. Nemalo to chybu. Ako vlastne vzniká taká choreografia, myšlienka, nápad, koľko času nad tým stráviš a potom jej samotný nácvik?

Áno, je to v podstate vízia, ktorá príde kdekoľvek a kedykoľvek, napríklad aj v spánku. Potom prichádza také dupkanie doma v obývačke so slúchadlami v ušiach, kde sa utvorí predstava a nácvik krokových variácií na samotnú hudbu. A keď si to zapamätám, naučím to dievčatá.

Je skvelé mať v dedine teleso, ktoré dáva možnosť mladým „vybiť“ svoju energiu tancom. Tanečné školy nie sú lacný špás. Čo ťa priviedlo k myšlienke založiť tanečnú skupinu a prečo ten názov The Rainbow. Možno je s tým spojená nejaká zaujímavá historka.

Takou prvotnou myšlienkou bolo založenie Občianskeho združenia Kings dogs Klub s tým, že sa budeme venovať rozvoju mládeže v obci. Nemal som v pláne tanečnú skupinu. Ale prišiel prvý ročník nášho Big Airu a ja som sa zoznámil s partiou „pubošiek“, medzi ktorými bola aj Laura Šebeška, ktorá v podstate za všetko môže. Laura s partiou začali chodiť do klubu a začali sme sa baviť o aktivitách a šom-rala, že sa nudia a že by dačo aj robili. No a ja som Laure povedal, že ak zoženie 12 dievčat, ktoré majú chuť tancovať, že ich budem viesť a učiť. Čakal som, že sa zasmieja a nechá to tak. Ale Laura na druhý deň prišla do klubu a hovorí: „No kedy začíname? Mám 12 dievčat“. Tak sme sa teda začali stretávať a tvoriť prvé tance. V roku 2011 nás čakala malá zmena. Niektoré dievčatá odišli, niektoré prišli, ale tak je to všade. Vieš, ja som nikdy nikoho nenútil, aby tancoval nasilu. Vždy som sa snažil, aby v skupine vládol rešpekt, pokora a neskutočné priateľstvo. A názov skupiny??? Fuuu, ešte teraz sa smejem. Vznikol voľnou debatou, kedy som sa spýtal dievčat, ako by sa chceli volať. Padali rôzne názory a názvy ako „Kubiho dievčatá“, „Kočky, mačky“ a podobné. Keď som bol už zúfalý, vtedy ma nezradil môj skvelý hudobný sluch, začul som, že Abba Kováčová pošepkala „Rainbow“. Ja som sa toho chytil, baby si to odsúhlasili a odvtedy sme Taneč-ná skupina The Rainbow.

Robievate aj nejaký nábor, alebo je to viac menej medzi dievčatami? Budete ho robiť pre prípad nových záujemkyní?

Čo sa týka členiek skupiny, niektoré baby sú tu od úplného začiatku a niektoré museli už prejsť kastingom, ktorý sa robil v roku 2011. Samozrejme, že by sme sa chceli rozrásť, takže v roku 2013 môžete čakať aj nejaký nábor do skupiny. Tanečná skupina funguje od januára 2011.

Uvažoval si niekedy o rozšírení skupiny o chlapcov?

Smiech, pretože, samozrejme, som o tom uvažoval. V podstate sa stala skupina dievčenskou preto, lebo široko - ďaleko sme nenašli

a tanečnú skupinu The Rainbow

chalanov, ktorí by s nami tancovali. Pritom mám v skupine 14 nádherných dievčat, tak to nechápem. Veľmi ma zaráža, že dnešní chlapi z Valaskej sú len „frajeríkovia“, ktorí majú veľa rečí a pritom sa nevedia slečne ani prihovoriť. Radšej sedia doma pri Facebooku. Takže sme to potom už neriešili a skupina sa stala oficiálne dievčenskou.

sa dievčatá dvomi tancami predstavia v Podbrezovej.

A čo plánujete, pripravujete do budúcnosti, na čo sa môžeme tešiť? Máte v pláne zúčastniť sa nejakých súťaží, programov?

Momentálne máme malú pauzu, ale v roku 2013 chcem tanečnú skupinu posunúť na lep-

jeden rockový muzikál. Naši fanúšikovia sa určite majú na čo tešiť a novú premiéru môžu očakávať pred letom 2013.

V súčasnosti si členom kultúrnej komisie. Vnímáš nejaký rozdiel v kultúre a športe teraz a predtým, než si bol jej členom? .

Áno, to, že som v komisii, vnímam pozitívne,

Skupinu teda tvoria dievčatá vo veku medzi 13 až 19 rokov, niektoré sú už študentkami stredných škôl. Asi nie je jednoduché ani pre teba popri zamestnaní, mať takéto „hoby“. Pracuješ ako finančný manažér v spoločnosti Fincentrum. Ako často trénujete?

Na rovinu poviem, že človek musí byť určitou osobnosťou, aby si trúfol na 14 „pubertiačok“. Nikdy som to nebral ako povinnosť, to že som s nimi. Je to pre mňa relax a potešenie, že niečo spoločne tvoríme. Niekedy musím aj poriadne zakričať, keď vidím ako sa veci flákajú. V mojom pracovnom, ale aj osobnom živote robím všetko na 120% a vyžadujem to aj od mojich báb. Nie som ale tyran, čo ich bije. Vždy som sa snažil, aby ma vnímali nielen ako choreografa a vedúceho, ale hlavne aj ako „najkamaráta“ a oporu, ktorú dievčatá v ich veku potrebujú. Častokrát len tak sedíme v kruhu a bavíme sa o všetkom, čo ich trápi. Vzájomný rešpekt a úcta vytvárajú v skupine toho pravého ducha. Trénujeme dvakrát do týždňa, ale bude to častejšie.

Ako si v dnešnej finančne náročnej dobe, tvoríte kostýmy?

Snažím sa vyberať a tvoriť tance tak, aby si dievčatá vedeli kostýmy zaobstarat' z vlastnej skriny. Keď je to potrebné, dáme si ich, samozrejme, ušit'. Našou dvornou kostymérkou je Dadka Mojžišová, ktorej v skupine tancuje dcéra Radka.

Vo Valaskej ste vystúpili 3x, kde ešte ste vystupovali?

Mali sme vystúpenia v Hronci a v Podbrezovej. Ďalšie projekty sa črtajú v Banskej Bystrici v klube Ministry of Fun. Takže uvidíme. Najbližšie

pretože vidím, že sa začalo spolupracovať aj s mladými ľuďmi a dáva sa im priestor. Tiež si vážim, že vždy mám priestor vyjadriť sa, aj keď som tam najmladší. Čo sa týka zmien, obrovským plusom pre mňa je stále vytváranie lepších podmienok, či už na športovanie alebo trávenie voľného času pre všetkých v našej obci. Aspoň to tak vidím ja.

Ďakujem za rozhovor a želim tebe aj dievčatám veľa ďalších úspechov.

Monika Senčková
Foto: Stanislav Spáč

Členkami skupiny sú:

Radka Mojžišová, Dušana Kučerová, Patrícia Ličková, Alexandra Strúharová, Nikolka Strúharová, Emma Bernáthová, Ivana Račáková, Lucia Filipková, Dominika Pavlíková, Abba Kováčová, Laura Šebešová, Kika Kobzosová, Ivana Michalíková, Ina Gombaszogiová

Radka Mojžišová, Dušana Kučerová, Patrícia Ličková, Alexandra Strúharová, Nikolka Strúharová, Emma Bernáthová, Ivana Račáková, Lucia Filipková, Dominika Pavlíková, Abba Kováčová, Laura Šebešová, Kika Kobzosová, Ivana Michalíková, Ina Gombaszogiová

Kultúrna jeseň vo Valaskej

21. októbra 2012 mal v kultúrnom dome v rámci kultúrnej jesene hrať **Divadelný súbor J. Chalupku z Brezna**.

Keď sme sa usadili, na scénu vyšla Mgr. Štefánia Piliarová ako moderátorka, aby nám oznámila, že ak sme sa neposadili bližšie, presadnúť si už nemusíme, lebo predstavenie sa konať nebude... V duchu som si pove-

dala. „To nemyslí vážne! Tá si z nás strieľa!“ Ani prinajmenšom som nemala chuť opustiť svoje miesto a odísť. Na „Chalupkovcoch“ som nebola od strednej školy a tešila som sa, že po rokoch opäť niečo uvidím z ich repertoáru. No akéže by to mohli byť príčiny, pre ktoré nebudú hrať? Kulisy sú postavené: skriňa, gauč

v štýle biedermeier, stolík s telefónom,... Ochorel niekto z hercov, alebo žeby predstavenie zrušili pre malý záujem? Fakt zarážajúci rozdiel návštevnosti. Pred týždňom tu sála „praskala vo švíkoch“ na Noci plnej tanca a dnes na divadelnom predstavení DS Jána Chalupku z Brezna je hľadisko akési prázdne. Ale nie! Predstavenie sa neruší! To len p. učiteľka si na nás chcela vyskúšať svoje herecké schopnosti. Jej „blaf“ nikoho nepostavil zo stoličky. Musím ale uznať, že ako moderátorka je bravúrna. Jej profesionálne vystupovanie a príjemný hlas ma zaujali už pri moderovaní Folklorneho súboru Čierťaž. Netušila som, o čom bude divadelné predstavenie „**Zabudla som**“ z pera Kataríny Mišíkovej. Trochu som sa obávala, aby to nebolo depresívne, lebo „Chalupkovci“ si vyberajú ťažké témy. Keď som si prečítala obsadenie postáv, našla som tam meno Veroniky Cerovskej. Tá už ako študentka na gymnáziu bola skvelá komediálna herečka. V „Zabudla som“ hrá Vieru Bútorovú - ženu v stredných rokoch, na plecích ktorej leží starosť o 62-ročnú matku Máriu Sokolovú, chorú na Alzheimeru (Alžbeta Vagadayová - čerstvá držiteľka ceny Jozefa

Krónera) a starosť o vzpurnú 21-ročnú dcéru (Jana Donovalová), ktorá si chce plniť sny a odísť do zahraničia. Do ich domácnosti ešte vstupuje opravár (Gabriel Obernauer) a suseda (Viera Kňazeková), ktorá hrá rovesničku chorej matky. Príbeh je pohľadom do rodiny, v ktorej každý člen nejak trpí, je unavený a hľadá únik. Viera Bútorová potom, keď sa vzdala svojej práce, a začala sa starať na „plný úväzok“ o svoju chorú matku, prestala žiť vlastný život, stretávať sa s ľuďmi a stala sa z nej vynervovaná žena. Východiskom ako sa oslobodiť by bolo umiestnenie matky v zariadení, kde by sa o ňu postarali. V slabých chvíľkach tam telefonuje. Jej dcéra Andrea to považuje za nefér, veď žijú v podstate len zo starinho dôchodku, vyčíta jej to a aj to, že svoj život vzdala a teraz nedovolí ani jej, aby si uskutočnila svoje

ich vzťahoch. Stará mama pri ňom pookreje a rozpovie mu príbeh o dievčine Šošó, ktorý je akýmsi rozpamätaním na životný príbeh jej dcéry Viery. Opravár, ktorý prišiel „len“ opraviť prasknuté potrubie, jej dáva pocítiť, že v nej vidí vzácnu dámu a nie vyšinutú starú babku. Nepriamo je to poukázanie na to, že človek pre svoju duševnú pohodu potrebuje byť súčasťou spoločnosti, mať hodnotu, stretať a rozprávať sa s ľuďmi a nie byť izolovaný len v domácom prostredí, ako si to predstavuje štát. Pretože pri takomto spôsobe opaterky trpí nielen chorý človek, ale aj všetci členovia rodiny. Tri ženy ostávajú nakoniec spolu, nie preto, že by nemali inú možnosť, ale preto, že im na sebe záleží. Je to emocionálne silná a pravdivá hra. Ochotníci z Brezna ju zahráli tak, že sa dotkli našich citov a z predstavenia sme odchádzali dojatí so slzami v očiach. Divadlo J. Chalupku z Brezna si nabudúci rok pripomenie už 90. výročie svojho trvania. Vo Valaskej hralo už veľmi dávno, takže pozrieť si túto jeho veľmi úspešnú súčasnú hru v rámci kultúrnej jesene 2012 bola pre Valaštanov jedinečná príležitosť. Ktovie, či v blízkej dobe sa opäť naskytne.

sny. Chce študovať vo Francúzsku, a keď si to vypočuje stará mama, aj v tej skrsne myšlienka ísť do Francúzska,... z mladosti si pamätá, že tam boli pekní muži. No aby si spomenula, že žena, ktorá sa o ňu stará, je jej dcéra, je nad jej sily. Zničiť ťaživosť príbehu bez vtipných replík by bolo ťažké. Príchod opravára - nežnámeho človeka, úplne mení atmosféru v

S pútavým, živým predstavením prišiel 7. októbra 2012 do Kultúrneho domu vo Valaskej aj **FS Čierťaž z Nemeckej**. Nebolo to klasické spievanie a tancovanie „ludoviek“, aké by sa dalo čakať od folklorneho súboru. Autentickými scénkami nás vtiahli priamo do života obce Nemecká na začiatku minulého storočia. Akoby sme aj my boli uprostred dediny na moste, čakali na oznam hlásnika, kráčali do kostola, či z kostola, odprevádzali mládencov na vojnu,... Hudba, spev, tanec a popravde aj alkohol tu mali svoje nepostrádateľné miesto, ktoré dávalo aspoň na chvíľu možnosť pookriať a nemyslieť na ťažký život. Profesionálnymi výkonmi členov FS a celou réžiou predstavenia som bola milo prekvapená.

14.októbra 2012 bolo okolie Kultúrneho domu vo Valaskej zastavané autami. Ta-

nečníčky z **The Rainbow** prišli podporiť príbuzní, spolužiaci, priatelia,... Sála bola nabitá. Spomínam si, ako moji bratrance, keď tancovali vo folklórnom súbore, si tiež na vystúpenia vozili vlastné

publikum – „kamošov“ metalistov. No a potom zase oni chodili robiť atmosféru na ich koncerty. Napriek tomu, že na vystúpenia **The Rainbow** sa dlho čakalo, kým sa dievčatá prezliekli, nálada v

Regionálny deň tvorivých činností

Dňa 19. 10. 2012 sa päť členiek našej ZO JDS zúčastnilo v Brezne na akcii, ktorá sa zrodila z projektu Dúhová cesta. Existuje Liga aktívnych občanov Slovenska, ktorú vedie Mgr. Evka Hančáková.

Bolo to vlastne podujatie, ktorého cieľom bolo predstaviť verejnosti širokú škálu činností ľudí, ktorí sú sociálne znevýhodnení (zdravotne postihnutí, osamelo žijúci seniori, deti z detských domovov, deti zo sociálne slabo podnetného pro-

stredia), a tak zlepšiť vzájomné poznanie sa.

Na námestí v Brezne bolo postavených 15 stánkov, kde ľudia prezentovali svoje produkty a práce. Tie boli zároveň na predaj. Naša organizácia sa prezentovala v stánku Liga aktívnych občanov Slovenska s vizitkou ZO JDS Valaská.

Bol to prvý ročník tohto podujatia a sme radi, že sme sa ho mohli zúčastniť.

Helena Tóhtová
foto: Marta Petrová

VÝSTAVA

„naši aktívni dôchodcovia“

Postavíme sa pred obrazy – miestami i so štipkou humoru – ale predovšetkým s úctou, obdivom a vďačnosťou k zreлым mužom a stále k aktívnym dôchodcom.

Ich zrelosť nespočíva len v dosiahnutom veku, ale podstatou ich zrelosti je dosiahnutie plnosti života.

Možno sa v myslí pýtame: Koľko vody pretečie, kým z nemluvniatka vyrastie mládenec, koľko jej pretečie, kým sa z neho stane otec, starý otec, dedko ba i pradedko...? A čo všetko prešlo životom?

Ale ak to poteší srdce a dušu každého človeka, keď má pred očami tých, ktorí prešli životom, všetko zvládli a sú plní skúseností. Plní odhodlanosti odovzdávať svoje skúsenosti mladším generáciám.

Sú to dary života a život je dar z neba – dar Boží. Tešíme sa všetci spolu z týchto vzácných darov a budeme za ne hlboko vďační.

Foto a text: Viera Babčanová

publiku neochabovala. Obdivujem tanečnú pamäť dievčat, ktoré nacvičili s Jakubom Balúchom toľko choreografií a pripravili celovečerný program. I keď ja by som ich pri toľkom počte radšej rozdelila na dve - tri skupiny, pričom by sa striedali bez „prestojev“. Takisto by mali viac miesta na javisku a mohli by sa viac „rozšupnúť“ do priestoru.

Z kultúrnej jesene si odnášam len tie najlepšie dojmy, ktoré budú vo mne ešte dlho rezonovať. Na záver chcem vyjadriť poďakovanie Danke Králikovej, ktorá pripravila tento kvalitný program, a aj vďaka ktorej vo Valaskej kultúra ešte žije.

Janka Petrásková

Foto: Barbora Strmeňová

Naši jubilanti

*Ako ten čas rýchlo letí!
všedných dní rad, občas sviatky...
a zrazu tak divno je Ti,
keď sa letmo obzrieš spiatky.*

foto: Marta Petrová

Naša organizácia jednoty dôchodcov sa opäť stretla dňa 14. novembra 2012 s našimi jubilantmi. S pekným príhovorom sa prihovoril pán Miroslav Mihok a Mgr. Evka Kúdelková, ktorá s kvietkom každému zaželela veľa zdravia a spokojnosti do ďalších rokov.

Prítomným sa prihovorili svojimi básňami p. M. Pacerová, V. Fašková a V. Babčanová. No nebolo by pekného posedenia bez spevu a hudby. Tou určite všetkých potešil p. M. Švantner a p. M. Lehotská, ktorá ho sprevádzala na harmonike.

Posedenie sa nieslo i rozprávaním jubilantov o svojom živote, ako ho prežili od narodenia až po dnešok. A takto nám prešlo zas jedno krásne popoludnie. Všetkým jubilantom, s ktorými nám bolo príjemne, prajeme do ďalších rokov ešte veľa zdravia, šťastia, spokojnosti a radosť s najbližšími.

Helena Tóhtová

Patrí sa POĎAKOVAŤ

V nedeľu 18. 11. 2012 sa slávnostným programom uzavrel 10. ročník Valaštianskej kultúrnej jesene. Pred vystúpením oslávenca – matičného Spevokolu Lipka sme minútu ticha uctili pamiatku člena a sólistu spevokolu Jožka Kučeru, ktorý nás navždy opustil.

Za prítomnosti spoluobčanov a matičiarov sme na oslavách 90. výročia založenia MO MS vo Valaskej a 10. výročia založenia Spevokolu Lipka privítali Ing. Dušana Švantnera, poslanca BBSK, PaedDr. Janku Krížovú, riaditeľku Domu MS z Banskej Bystrice, pani Máriu Macu-

lovú, predsedníčku Okresnej rady MS, pani Angelu Liptákovú, dcéru prvého zbormajstra speváckeho zboru z r. 1922 a pána Arpáda Almássyho.

Predsedníčka MO MS vo svojom ďakovnom príhovore okrem iného povedala:

„MO MS vo Valaskej mal na začiatku svojho vzniku 30 členov, dnes má 190 individuálnych a troch kolektívnych členov. Do matičného života sa výbor snaží zapájať mladých, najmladších i starších členov a záleží nám na sústavnom rozširovaní členskej základne. Prá-

ve z múdrosti, pracovitosti a odhodlanosti tých, ktorí našu najstaršiu národnú ustanovizeň pred skoro 150 - rokmi zakladali a ktorí sa snažili zachovať pre všetky generácie všetko to hodnotné a vzácné, čo život dáva, čerpáme dnes i my. Chcem zdôrazniť, že za všetkou našou činnosťou sú ľudia, ktorí tvorili históriu matičného života aj u nás, vo Valaskej a jej súčasťou je spolupráca s vedením Obecného úradu, za čo sme všetci vďační. Veď práve vďaka vedeniu Obecného úradu môžeme vo svojich kostýmoch dôstojne reprezentovať na verejnosti nás a našu obec. Aj dnes sa chcem s vďakou pokloniť tým, ktorí pred 90 rokmi založili vo Valaskej na vtedajšiu dobu veľmi aktívny miestny odbor, prvému predsedovi - správcovi školy pánovi Andrejovi Zafkovi, všetkým predsedom a členom výboru, živým i tým, ktorí už spia spánkom spravodlivých. Všetkým, ktorí s väčšími či menšími prekážkami a prestávkami dokázali udržať žezlo, nepolažiť a ani v najťažších chvíľach života MS sa nevzdali,

neochabli, nesklamali a verili. Verili ideálom našich predkov, verili Antonovi Bernolákovi, ktorého 250. výročie narodenia si pripomíname, že naša ľubozvučná slovenčina bude vždy dôstojným žriedlom pri zveľadovaní slovenského jazyka a vzdelanostnej úrovne tohto malého a ťažko skúšaného národa.

Aj tá oslava ukázala, že MO MS a Spevokol Lipka vo Valaskej žije. Žije aj dnes životom tých, ktorí nám v minulosti ukázali cestu, kade kráčať, ako zachovávať tradície a tvorivé klenoty našich predkov. Aj nášmu Dychovému orchestru treba poďakovať za ich ochotu navičovať niektoré skladby s nimi.

Toto podujatie sa uskutočnilo aj za finančnej podpory Nadácie MS za projekt.

Spevokol Lipka a jeho vystúpenia doma, v okolí, v regióne i v zahraničí sú ozdobou a zaslúženou odmenou za všetko, čo speváci, ich dirigenti, sólisti robia pre to, aby šírili kultúru a to najkrajšie vo svete – pieseň, ktorá odjakživa hriala, láskala i boľala.

Moje poďakovanie patrí aj riaditeľke Domu MS v Banskej Bystrici, ktorá na návrh výboru s úctou odovzdávala vyznamenania. To najkrajšie – Zlatú medailu MS – odovzdala dlhoročnému pracovníkovi, funkcionárovi MO, šéfdirigentovi, skladateľovi, upravovateľovi skladieb ale aj vzácnemu, ochotnému človeku a muzikantovi

pánu Jánovi Jenčovi. Pamätný list MS odovzdala celému kolektívu Spevokolu Lipka za všetky vystúpenia doma i v zahraničí, ale aj za každú chvíľu svojho voľného času, ktorý obetujú na skúšky, nácvik piesní, aby svojim vystúpením potešili divákov.

Pamätný list MS odovzdala pani riaditeľka aj vedúcej spevokolu, manažérovi, vicedirigentkám za ich záslužnú prácu pre dobré meno kolektívu spevákov."

Želáme nášmu Spevokolu Lipka, všetkým jeho členom, členom výboru MO a celej členskej základni, aby aj naďalej takto čestne a zodpovedne v zdraví tvorili históriu a starali sa o rozvoj matičného života na Horehroní.

Ďakujeme starostovi obce Ing. Uhrinovi za milé slová a Ďakovné listy pre všetkých členov zboru, členom výboru MO MS a in memoriam p. Zafkovi aj členom jeho prvého výboru.

Záverom chceme poďakovať všetkým sponzorom a ochotným priateľom, ktorí vedia chápať, že za všetkou našou prácou je snaha v dobrom zviditeľniť našu obec v širokom okolí.

F. A.

foto: Barbora Strmeňová

SPOMIENKA NA JOŽKA KUČERU

So smútkom v srdci sme prijali správu o odchode jedného zo zakladateľov Dychovej hudby vo Valaskej a jej dlhoročného vedúceho, nášho priateľa Jožka Kučeru. Osud nám nedoprial podať mu ruku a povedať mu posledné Zbohom. Odišiel náhle, nečakane.

Jozef Kučera ako 16-ročný bol pri vzniku Dychovej hudby vo Valaskej v roku 1956 a od roku 1971 bol takmer nepretržite až do roku 2006 jej vedúcim. Ako sám hovoril, ťažko je niečo stvoriť, niečo založiť, no ešte ťažšie je to udržať. A do udržania a rozvoja dychovej hudby vkladal všetky svoje sily a prekonával s ňou všetky ťažké obdobia jej života. Neraz zaznela myšlienka rozpustiť dychovku. Niet divu. Dychovka prekonávala naozaj ťažké časy. No on si to nikdy neprípustil a stal sa z neho horlivý bojovník za jej udržanie, za jej rozvoj, len aby, ako sám hovoril, naša zlatá dychovka stále hrala. Nepoznal prekážku, ktorú by sa nepokúsil zdolať, nehľadel na seba, často radšej sám zohol chrbát, pokoril sa, prosil, len aby dychovka stále hrala. Možno by sa na prstoch dvoch rúk dali spočítať skúšky, na ktorých chýbal. Vieme, že mal na pamäti sľub, ktorý dal prvému vedúcemu dychovej hudby Jozefovi Urbanovi, svojmu svokrovi - nezanechať dychovku. A tento sľub dodržal. Bol hnacím motorom a oporou kolektívu a svojou zariadenosťou bol vzorom pre nás ostatných. Jeho láskavý prístup, milý úsmev, vlúdne slovo, dobrá nálada a atmosféra, ktorú vytváral, boli lákadlom pre nás a jedným z dôvodov, prečo sme do dychovky chodili radi a i vďaka tomu sme boli a aj sme skvelý kolektív. Vždy hľadal spôsoby, ako ísť ďalej, ako prekonať problémy, ako povzbudiť, len aby dychovka prežila. Bol priateľom starších i mladých. Keď spieval ako sólista s malou DH Švitorka na Fes-

tivale dychových hudieb vo Valaskej vo valašianskom kroji s klobúkom na hlave, vyslúžil si prezývku Džejár. Dodnes sme ho tak občas volali a nevedelo mu to, pousmial sa a možno medzi nami o pár rokov omladol. Náš Jožko, náš Džejár. Svojím humorom, rozprávaním a krásnymi piesňami potešoval nás všetkých a možno ani netušil, ako tým formuje duše ľudí okolo seba a ich kultúrne a vlastenecké povedomie. Hudba a spev sprevádzali celý jeho život. Tešil sa z každého úspechu a bolo úžasné sledovať, ako je na nás hrdý. Hrdý na svoju zlatú dychovku. Neopustil nás, aj keď mu už zdravie nedovoľovalo hrať na tenor, zobral do rúk bas-trúbku i bubon, keď bolo treba, venoval sa kultúre, spieval v speváckom zbere. Hral s nami v júni na Festivale dychových hudieb vo Valaskej, hral s nami ešte nedávno na pohrebe, ešte dva dni pred smrťou spieval so speváckym zborom Lipka na prehliadke Gorazdov Zvolen, ešte deň pred smrťou bol v našej skúšobni...bol sa rozlúčiť? Nevieme... No stalo sa to, čo nikto z nás nečakal. Jožko odišiel do večnosti a s ním i trochu z nás, kus nášho spoločne prežitého života. Zostávajú nám už len spomienky.

Ťažko nájsť slová, ktoré by vystihli všetko, čo si pre nás a pre našu dychovku znamenal. Snáď aspoň posledné veľké a úprimné ďakujeme. Za všetko, čo pre dychovú hudbu, spevácky zbor a rozvoj kultúry urobil, za jeho priateľstvo, obetavosť, ľudskosť. Venoval dychovke, spevu, kultúre takmer všetok svoj voľný čas, na úkor svojej rodiny,

svojej manželky, detí a vnúčat, na ktoré bol taký hrdý, a preto aj im patrí naše úprimné poďakovanie. I my budeme pamätať na jeho slová: Chlapci, kým žijem, nedopustíte, aby dychovka zanikla. Nedopustíme a budeme sa zo všetkých síl usilovať, aby naša zlatá dychovka stále hrala.

Budeš nám chýbať, bude nám chýbať stisk jeho ruky, jeho vrúčne objatie, jeho veľké dobré srdce.

Budeme na neho spomínať s láskou a úctou. V našich srdciach zostane navždy živý.

Ďakujeme všetkým muzikantom, ktorí sa s ním prišli rozlúčiť a pomohli nám so smútočnými chorálmi, ktoré sa nám hrali veľmi ťažko.

Kolektív DO Valaská

Otázka:

Prečo niektorí umierajú mladi?

Prečo?

Odpoveď.

Vraj jej niet.

Je iba tá otázka, hnev, smútok a storáz tak.

Hodiny bijú rovnako, striedajú sa ročné obdobia, ozajstné i domnelé lásky, v niektorých však nevyryjú vrásky. Utečú im s hladkou tvárou, nepredĺžia život rodu, neokúsia vojnu srdca s hlavou, nepostavia dom a nezostanú v ňom.

Niet odpovede?!

A otázka sa natíska znova a znova.

Žije s nami, roky a desaťročia.

Celý náš, inak celkom krátky život mravca.

Čas ju však zmierňuje, už nie je taká naliehavá.

Niežeby sme rozumeli, nie sme ani takí smelí, to ani vek, ani skúsenosť, nevzal tej otázke zlosť. Možno prijatie faktu, zmierenie...

A otázka akoby strácala otáznik...

Pod kožu, do mysle, do snov, posielva v spomienkach poslov.

Znova a znova, obrazy, stretnutia, pocity, príbeh večne mladých, na mieru ušitý.

A potom, zrazu, náhle, nečakane, čosi nemožné sa možným stane.

V symbole tej otázky - otáznika, celkom blízko nás nový život vzniká.

Spomienka na Maria

Osud sa s ňou za 99 rokov nemaznal

Sme vďační osudu, že nám doprial prežiť život na zemi. Tak ako sa ako deti učíme robiť prvé krôčiky, tak sa po mnohých rokoch znova učíme ukladať na zem nohy, ktoré už akosi nechcú počúvať. Tak v myšlienkach čoraz častejšie zaujímajú svoje miesto spomienky. Jeden skôr, iný neskoršie zatvára knihu svojho života. Jednou z nás, ktorí ešte vítame každý nový deň, je aj najstaršia občianka našej obce, pani Paula Simanová, ktorá sa v októbri dožila 99 rokov svojho úctyhodného života. Jej požehnaný vek je opradený spomienkami. Spomienkami na trúchlivé detstvo, ubolenú mladosť, roky dospievania, šťastia, roky plné tvrdej práce, bolesti, odriekania.

Keď hovorí o svojom živote, nechtiac sa jej zachveje hlas, v očiach vidíme smútok a v upracovaných rukách preberá pátrčky. „Nerada sa v myšlienkach obzerám za seba. Aká bola ťažká doba, tak sme sa aj mali. Bolo nás 8 detí, dve dievčatá zomreli ako 5 a 2 - ročné. Aj najstarší brat Štefan zomrel mladý, len 28 - ročný a zostal po ňom chlapec Nandor. Vtedy lekárska veda nebola taká, ako je dnes. Aj ostatní súrodenci už umreli. Len mňa tu nechali. Aj sa ponúkam, aby ma už Pán Boh zobral na pokoj a stále som tu. Mala som mesiac, keď nám otca zobrali do I. svetovej vojny. Museli narukovať a z Ruska sa vrátili len po siedmich rokoch. Keď prišli, ja so ich volala ujcok. Bola to hrozná doba. Mama boli chorľavá na srdce a my ako deti sme im pomáhali, ako sa dalo. Veru nie vždy bolo čo dať do úst. Ešteže sme chovali kravu, aspoň toho mlieka sme mali. Ale ako otec odišiel, prišiel richtár, vtedy bol Jelen s chlapmi a kravu nám zobrali, vraj pre vojakov. Mama aj že na kolená klakli a prosili, ale on nepopustil, nemal zľutovania ani pre tie deti. Takto to mama aj susedia vraveli. Aj vtedy boli ľudia takí, a taký sú aj dnes. Od samých starostí mama chorľaveli a tiež ešte mladá zomreli. Chudobne sa vtedy žilo a všetci sme veľkí narástli.

Keď som sa v tridsiatom treťom vydala do Simanov, zase len do gazdovstva, a zase len robiť na poli a pri statku. Pri tých všetkých starostiach sa nám narodil syn Jarko a po rokoch dcéra Anička. Vychovávali sme ich, ako sme vedeli, ale dobre sa učili. Jarko ako rástol, tak musel robiť na poli aj doma. V povstaní ho skoro zastrelili Nemci, lebo sa vracal pre susedovie kravu, keď sme cez Potôčky utekali do hôr. Aj mňa a muža chytili Nemci, mysleli si, že sme partizáni, zatvorili nás na Bystrej, že nás ráno zastrelia. Ale prišiel tam Milo Mojžiš a ten Nemcov prehovoril. Stále som mu za to vďačná, aj keď už nie je s nami. Chlapec Jarko po tom išiel aj na vysokú školu. Dobre sa učil, aj vtedy nám ľudia závideli. Neraz mi ženy povedali, aby si tie jednotky na voz naložil a odviezol. Aj vtedy bola planá doba. Z národného výboru stále, každý rok vypisovali listy, aby ho zo školy vyhodili, že je farárov sukničkář, lebo chodil do kostola miništrovať.

Len syn mi nemal zomrieť. To je ten najťažší kríž, keď vás dieťa predíde. Radšej som mala odísť a on ešte mohol pomáhať ľuďom. Taká bola vôľa Božia. Ale kým žil, pomáhal každému. Keď operoval tie siamské dvojčky, stále som sa modlila, aby sa mu to podarilo. Bola som šťastná, že sa to podarilo a dal tým detič-

kám z Krásnohorskej Dlhej Lúky život. To, čo ma trápi, je aj môj zrak, lebo nevidím, takže nemôžem nič robiť. A robota mi chýba, lebo pri nej rýchlejšie ide čas.

Čo by som chcela v živote zmeniť? V živote som si len to priala, aby mi deti boli zdravé a nemuseli tak ťažko robiť ako my, aby im dal Pán Boh rozum a šikovnosť. A to sa mi vyplnilo. Len tá závisť a nespravodlivosť by nemala byť. Ja ale vždy vravím : „ Pán Boh nie je náhlivý, ale pamätlivý. A pozdravujem všetkých Valaštanov.“

Pani Paule Simanovej ďakujem za ochotu podeliť sa s nami o svoje spomienky. A hoci zdravie už neslúži tak ako voľakedy, nevádi. Túto daň musí zaplatiť každý. Ďakujeme za milý pozdrav a prajeme jej, aby ešte hodnú chvíľu pobudla medzi nami, aby svojou láskou a dobrým srdcom dokázala potešiť všetkých, ktorí ju majú radi.

Prajeme vela zdravia, šťastia a lásky.

Danka Králiková

Osudy pamätníkov - Ján Šverma

Komunistický politik, novinár, publicista, organizátor robotníckych štrajkov a demonštrácií. V rokoch 1935 – 38 poslanec Národného zhromaždenia ČSR. Počas vojny pôsobil ako redaktor v Paríži a Moskve.

Bol organizátorom protifašistického odboja. 28. augusta 1944 priletel na Slovensko a zapojil sa do Slovenského národného povstania. Vystúpil na konferencii závodných výborov 15. októbra 1944 v Podbrezovej. Po potlačení povstania a ústupe vojakov a partizánov, odišiel s nimi do hôr. Stal sa členom vojenskej rady hlavného štábu partizánskych oddielov.

Pri prechode cez Chabenec 10. novembra 1944 zahynul v dôsledku zlého zdravotného stavu, horúčky a vysilenia v snehovej víchrici. Pri tomto prechode prišlo o životy vyše 80 ľudí.

V našej obci bol do roku 1990 pamätník Jána Švermu. Bronzová busta na mramorovom podstavci v parku pred Špeciálnou základnou školou. Vandali bustu ukradli, z mramoru postříhali nápis. Doteraz tam ostalo torzo. Obecny úrad sa 22 rokov týmto nezaoberal. Napodiv, keďže všetci ponovembroví starostovia boli ľavicového zamerania. Upozorňoval som celé roky, že tento nekultúrny čin potrebuje byť nejakým spôsobom riešený. V takejto podobe je to nedôstojné pre kohokoľvek. Kedy sa tak stane?

Text a foto Ivan Karak

ŽI SVOJ SEN

Ži svoj sen
o láske, šťastí a navždy
o slobodnej zemi,
kde bude radosť žiť
a nebudú aj zakázané témy!
Kde každý bude mať šancu,
ukázať čo vie
a nebude mať strach podpísať
pár viet.
Začni už žiť
a nauč tak žiť aj iných,
nech nerobia z dobrých
zlých a vopred vinných!
Nech skončí sa už doba
večných práv
a bludov.
Vždy možno predsa ísť
aj cestou druhou.
Tak už ži
a nech sa predsudky zrutia!
Dnes nastáva čas
PRECITNUTIA .

JUDr. Malík

Chrípka

Je akútne vysoko nákazlivé ochorenie, ktorého výskyt je viazaný na chladné mesiace roka, / december až apríl /.

Každý rok sa opakujú vo svete väčšie či menšie epidémie chrípky.

Pôvodcom ochorenia je chrípkový vírus typu A, B a C. Chrípkový vírus typu A je najviac zodpovedný za epidémie a pandémie, má možnosť meniť svoje vlastnosti a schopnosti. Chrípka sa rýchlo šíri v zle vetraných priestoroch s veľkým počtom ľudí.

Vírus sa vylučuje pri rozprávaní, kašli a kýchaní, šíri sa vzdušnou cestou kvapôčkovou infekciou. Do tela vstupuje dýchacími cestami, inkubačná doba (t.j. doba, ktorá uplynie od preniknutia vírusu do objavenia sa prvých príznakov) je krátka 1-3 dni.

Príznaky choroby

Ochorenie začína náhle z plného zdravia celkovými príznakmi ,ako sú mrazenie, zimnica, horúčka 38-40 C°, bolesti svalov, kĺbov končatín, bolesti chrbta, hlavy s bolestivým pohybom očných gúľ, bolesťami za očami. Chorý sa cíti vyčerpaný a unavený. Postupne sa pridružuje postihnutie dýchacích ciest, ako pokašliavanie, suchý dráždivý kašeľ, ktorý sa postupne zmení na vlhký s vykašľávaním malého množstva hlienu bielej farby. Často býva aj pálenie či bolesti

v hrudníku, ktoré sa pri kašli stupňujú. Môže sa objaviť nechutenstvo, pocit na zvracanie, alebo príznaky prechladnutia – upchatý nos, zápal spojiviek, bolesti v krku, zápal hrtana. Horúčka v nekomplikovaných prípadoch klesá behom 2-4 dní, ďalšie príznaky dýchacie problémy pretrvávajú ešte 7-10 dní. Väčšina ľudí znáša chrípku bez problémov. Ale niekedy sa môže chrípka skomplikovať bakteriálnou infekciou, ako je zápal prínosných dutín, stredného ucha, zápal kĺbov, zápal priedušiek a niekedy môže spôsobiť aj zápal pľúc. Týmito komplikáciami sú ohrození predovšetkým rizikovní pacienti, ako starší ľudia - oslabení chronickými chorobami najmä dýchacieho a obehového ústrojenstva a poruchami imunity.

Liečba

Väčšina ľudí si môže liečiť príznaky chrípky doma. Domáca liečba zahŕňa odpočinok, pitie dostatočného množstva tekutín, užívanie liekov na zníženie horúčky a zmiernenie bolesti. Ak horúčka trvá viac ako 3 dni, začnete ťažšie dýchať, dýchavičnosť sa zhoršuje, pridružia sa bolesti ucha, prínosných dutín, hrdla, hrudníka treba navštíviť svojho lekára.

Ako chrípke predchádzať

Najlepší spôsob ako sa uchrániť pred chrípkou, je dať sa zaočkovať. Očkovanie sa odporúča deťom od 6 mesiacov do 4 rokov, dospelým nad 50 rokov a starším vekovým skupinám dospelým, ktorí majú nejaké chronické ochorenie, alebo oslabený imunitný systém i tehotným ženám. Vakcína zvyčajne zabráni väčšine prípadov chrípky. Ak ste očkovaní a predsa ochoriete, príznaky budú miernejšie, aj komplikácie sú zriedkavejšie. Najlepší čas na očkovanie je od pol októbra do konca novembra. Pre vysokú schopnosť mutácie vírusu chrípky sú jednotlivé vakcíny účinné len približne rok. Očkovanie sa má opakovať každoročne.

MUDr. Ľubomíra Dolinská

Žijú medzi nami

Jožo Papánek

Dobrodruh, pyrotechnik, cestovateľ, cyklista, exot.

Narodený: 21.12.1954

Manželka Nataša, **deti** Jozef, Vlado, Anna, Jaro

Kvalifikácia: zlievač, tavič, formovač – Učňovská škola - Piesok

Ako si sa živil doteraz?

Po vyučení som išiel rovno do basy, lebo som zbil policajta. Ďalej to nebolo o nič lepšie a odsedel som si jedenašť rokov, väčšinou za bitky, ale to už je dávno za mnou.

A čo ďalej?

Keď som sa oženil, tak som sa upokojil a začal som žiť ako normálny človek. Za čas som aj pásol jalovinu na holiach okolo Tálöv. Potom som začal brigádovať po stavbách, kde ma začala baviť murárčina. Naučil som sa ju a príležitostne sa takto živím dodnes. Teraz chodievam murovať hlavne po Čechách, kde je práce viac. Ako hutník som sa teda nikdy neživil.

Nebojíš sa chodiť na huby?

To ma stále baví chodiť do hory a nebojím sa, napriek tomu, čo sa stalo.

Ako to bolo s tým granátom?

Išli sme s Mirom Kozom na huby na Hlobišov (1986) okolo vleku. Išiel som na určité svoje miesto, a keď som o niečo zakopol a začalo sa to kotúľať, už som vedel, že je zle. Bol to mimometný granát, ktorý keď narazil do skaly, vybuchol. Bolo to len tri metre odo mňa. Narobilo to do mňa diery, ale zostal som pri zmysloch. Ešte som vlastnými silami zišiel dolu na chodník. Kamarát to dostal tiež, ale toho museli dolu došikovať, aj keď mu zlomilo iba prst. Bol medzi stromami, vyhol sa tak hlavným črepinám a zostali mu len také malé bodky ako od piesku. Mňa to trafilo do brucha, do rúk, do nôh, do brady, do prirodzenia atď

Kde si sa liečil a ako dlho?

Medzi nami žijú ľudia, ktorí možno nedosiahli žiadne významnejšie úspechy, ale ich životné príbehy sú natoľko zaujímavé a miestami aj zábavné, že sa ich oplatí počúvať, aj prečítať.

Liečil som sa v Brezne asi mesiac, tam mi vybrali štyri veľké črepiny, odtrhlo mi kus pečene, ale životne dôležité orgány zostali ako-tak v poriadku. V nohách, rukách a inde mi ešte nejaké črepiny zostali, ale vraj ich nemôžu vybrať skôr, než začnú hnisieť. Niektoré som si aj doma sám vybral žiletkou. Stále to ešte občas bolí, ale vážnejšie trvalé následky nemám.

Ako si sa dostal do Talianska?

Tu vtedy nebolo veľa práce a keď prišli robiť nábor do Talianska na zber paradajok, tak som sa prihlásil. Slubovali dobrý zárobok, ale nebolo to neviem čo. Bolo to skoro na konci „talianskej čizmy“, dosť blízko pri mori. More som však vôbec nevidel, lebo čo pri mori bez peňazí? Museli sme spávať na poli v stanoch, aby nás policajti nevideli, lebo sme robili načierno. Stálo nás to na Slovensku 3000 Sk za dopravu a sprostredkovanie a tam nám sprostredkovateľ z prvého zárobku ešte stiahol ďalších 3000 Sk. Niektorí sa pridali k iným skupinám, kde vraj bolo lepšie.

Čo ste jedli a pili a čo osobná hygiena?

Vozili nám chlieb, ktorý sme si museli zaplatiť, ale väčšinou sme jedli len paradajky. Kúpali sme sa pod hadicou, no Taliana bavilo hlavne striekať dievčatá. Keď nebola voda, umývali sme sa aj štavou od paradajok. To, čo som tam zarobil, však sotva pokrylo náklady.

Aký bol pracovný kolektív?

Väčšinou to boli chlapi, žien bolo pomenej a väčšinou už mali so sebou aj partnerov. Po prvom poli sme prešli na druhé pole, lenže začalo dlhodobou pršať a vodu sme mali aj v stanoch. To nás popri malých zárobkoch už prestalo baviť, tak sme sa po necelých dvoch týždňoch rozhodli pre odchod. Peši sme išli do najbližšej dediny na autobusovú zastávku, a prvým autobusom sme sa ešte spolu

dostali do Ríma. Ďalej už išiel každý na vlastnú päsť. Niektorí si stopli auto, ale ja som už z Ríma išiel peši, lebo som nemal také šťastie, ani žiadne peniaze. Spával som pri ceste, aby ma ráno budili autobusy a jedol som len ovocie, ktoré rástlo popri cestách.

Ako to bolo s bicyklom?

Peši som išiel až pred Salzburg, kde som si na autobusovej zastávke „požičal“ bicykel. Nebol zamknutý, takže som ho najskôr dve hodiny sledoval, či sa k nemu niekto nebude hlásiť, potom som ho zobral. Hneď nato ma však chytili policajti a robili mi prehliadku plecniaka, či nevezíem drogy, ale nezavreli ma. Zo Salzburgu som išiel na diaľnicu, kde ma zase dvakrát zastavili policajti, že po diaľnici ísť nesmiem a vrátili ma naspäť do Salzburgu aj s bicyklom.

Čo bolo ďalej?

Nakoniec mi niekto poradil cestu aj ukázal ju na mape, tak som išiel ďalej. Na ceste ma chytil lejak, takže miestami som bol na ceste až po sedlo vo vode, tak som sa musel popri bicykli brodiť. Už som bol aj hladný a smädny ale tam nemáš potôčik, aby si sa napil. Pri ceste bol domček, z ktorého vyšiel chlap a nezamkol. Počkal som do večera a vošiel som dnu. V chladničke som našiel desať pív a vedľa kilo cukru, aby bolo trochu energie, inak nič. Na bicykli som ťahal do rána od piatej do večera, do deviatej až na hranice. Potom na Slovensku ešte do Brodského, kde bývala otcova sestra. Tam som sa najedol, vykúpal, prespal a po dvoch dňoch ďalej na bicykli až domov. Doma sa ma zľakli a ani ma nepoznali, lebo som bol zarastený a tenký ako cverna.

Vrátil by si sa ešte do Talianska?

Ale áno, lebo vtedy som nemal žiadne peniaze ani na pamiatky, ani na zábavu.

Ako sa ti býva v tom zvláštnom dome oproti krčme?

No nie je to bohvie čo, ale zvykol som si a so susedmi vychádzam pomerne dobre. Byť ešte nie je náš, lebo splácam nákupnú cenu 12000 Sk, ale veľa už splácať netreba.

Dakujem za rozhovor a prajem všetko najlepšie.

Jožo Kán

Čo rozprávali pamätníci

o krčmách a krčmároch

Krčma u Friedov

Po zrušení poddanstva v druhej polovici 19. storočia sa židovskí obchodníci začali sťahovať do Uhorska, kde sa im otvoril raj. Friedovci boli skromní obchodníci so soľou, galantným tovarom, neskôr s pálenkou a mäsom. Benjamín Fried bol jedným z tohoto židovského rodu. Usadil sa s manželkou vo Valaskej, kde našiel dobré podmienky pre podnikanie. Zriadil si krčmu „v Ulici“ (poznali sme ju z neskorších čias ako krčmu u Mihálikov) aj napriek tomu, že oproti na druhej strane ulice krčmáril bratia Valentínyovci. Valaštania sa zadlžovali u Frieda rôznym spôsobom. Krčmár sa zákazníkom líškal, vábil ich a oni pili. Náš ľud bol náchylný na pitie pálenky, ľahko sa dal zviest. Keď nemal peňazí, kupoval a pil na börg (na dlh). Niektorí si požičiavali peniaze, ktoré nevládali splácať, a tak biedni sa stali ešte biednejšími, lebo krčmár ich pripravil

Benjamín Fried

Časť Friedovej krčmy, kedysi mala šindľovú strechu.

o zemičky, aj o iný majetok. Fried aj so svojou ženou dlžoby svedomite značili. Kronikár Anton Kúdelka zaznamenal nasledovné spomienky pamätníkov: *Friedka naliata pálenky a takto: „Nože mi, Janku, podpíš tento papier, vieš ľudia sme smrteľní!“* Keď zmenka vypršala, nebral Fried ohľad na nič, ale žiadal súdne riešenie zadlženého gazdu. Koncom 19. storočia takto získal od Valašťanov vyše 150 „jutár“ najlepšej pôdy, takmer 1/4 hory a pasienkov z urbárskeho majetku, päť obytných domov a veľa peňazí. Mal vplyv na hospodárenie v „urbáre“, stal sa malým bankárom svojho okolia. Gazdovia svoje premárnené pozemky brali do prenájmu, a teda robili na svojom pre Frieda. Známy bol prípad faktora pltníkov Barzika, ktorý sa zaručil za náklad plti svojím domom. Pri búrke plte stroskotali a jeho dom a pole získal Fried, ktorý za neho splatil dlžobu. Friedovcom patrili najúrodnejšie pozemky v chotári, napr. v Lúžku, pod Hrbom a Za kostolom, smerom na Hronec. Na taký veľký majetok boli potrebné aj pracovné sily. Fried dal vystavať povyše lhráča po pravej strane „fortni“ /obecného priechodu/ dlhý dom pre nájomných robotníkov. Týchto mala na starosti pani Friedová. Počas 1. sv. vojny boli v tomto Friedovskom dome /tak mu hovorili/ ubytovaní ruskí, rumunskí a iní zajatci, ktorí boli využívaní na práce v obci, ale hlavne v okolitých fabrikách, lebo takmer všetci chlapi až na starcov a boháčov boli na frontoch.

Po skončení 1. sv. vojny

Vojaci, navrátilci z frontov 1. sv. vojny a časť obyvateľstva videli príčinu svojej biedy v statkároch, krčmároch a v notárovi. Vtrhli do pivníc krčmárov, aj k Friedovi a brali víno, pálenku a mäso. Benjamin Fried po vojne aj so svojou rodinou z Valaskej odchádza. Pozemky sčasti popre-

dal, alebo dal do prenájmu. Tie neskôr popredali jeho synovia, študovaní v Pešti. V „Tehelni“ /Partizánska cesta/ si Valaštania na kúpených pozemkoch stavali domy. Tak aj moji starí rodičia na dlh kúpili pekný pozemok, a pretože boli veľmi pracovití, podarilo sa im aj pri početnej rodine postaviť dom a posplácať dlhy.

Benjamín Fried bol niekoľko rokov majetný občan a v obecnej rade vo funkciách „prísazný“ alebo „výberčí“. Zväčšenina fotografie predstaviteľov obce z tých čias je vystavená na chodbe obecného úradu.

Ako si Valaštania prepili Suchú dolinu

Starí ľudia spomínali, že to bola najkrajšia dolina. Vstup do nej je pri posledných domoch „Za ulicou“. Získal ju do vlastníctva od Valašťanov richtár a zároveň aj krčmár František Valentíny. Fried a Valentíny sa nemali v láske, konkurovali si v podnikaní. Keď sa rozhodol Valentíny Suchú dolinu predať, dohodovil sa s funkcionárom urbáru, veď bola kedysi ich majetkom. Títo sa na dohovorenú schôdzku s Valentýnom nedostavili, ktovie pre aký zámer ich odhovoril Benjamín Fried, ktorý „urbárnikov“ ochotne častoval pálenkou v svojej krčme. Valentíny nečakal a ponúkol Suchú dolinu Mýtňanom, ktorí ju s radosťou hneď odkúpili. Valaštania potom mohli za „Suchou“ už len banať a oplačkať túto obľúbenú časť chotára.

Po návrate z frontu dostal Friedovu krčmu za zásluhu v bojach na Sibíri legionár Juraj Chudík.

Niektorí vojaci z Valaskej bojovali počas 1. sv. vojny na ruskom fronte.

Medzi nimi bol aj kaprál Juraj Chudík. Dostal sa do zajatia na Sibíri. Vstúpil do česko-slovenských légii vytvorených na podnet gen. M. R. Štefánika. Bol jedným približne 50 000 legionárov, ktorí bojovali o sibírsku magistrálu. Aj keď vojna skončila v roku 1918, aby si legionári zabezpečili cestu do prístavu Vladivostok, museli podstúpiť mnoho ťažkých bojov pri získavaní 6 000 km dlhého úseku sibírskej železnice. Až okolo roku 1920 sa im postupne podarilo odplávať z Vladivostoku loďami spojencov. Juraj Chudík sa plavil na lodi Krouk cez Suezský prieplav do talianskeho prístavu Janov. Od jeho narukovania do vojny to bolo takmer sedem rokov útrap, kým sa dostal domov. Rodina už

Kaprál Juraj Chudík

ani nedúfala, že ho ešte uvidia živého. Novovzniknutý ČS štát sa o legionárov postaral podľa zásluh, dostali licencie na prevádzkovanie krčiem, trafik a obchodov po židovských zbohatlíkoch. Jurajovi Chudíkovi pripadla krčma po Benjamínovi Friedovi. Chudíkova mladá žena, sa hneď ujala svojej novej úlohy krčmárky. Bola to hrdá a panovačná žena, ktorá si na podradné práce najala slúžky. Juraj Chudík musel zvládať aj práce na svojich poliach. Jeho žena radšej „krčmárila“, ako by mu mala pomôcť. Sám sa pribral mlátiť obilie na ručnej mlátačke a pri tejto práci mu odtrhlo prsty na ruke. Ťažký úraz spôsobil otravu krvi s následnou smrťou. Bolo to až k nevereniu, že muž, ktorý prežil vojnu, revolúciu v Rusku, zajatie na Sibíri, boje za kanónom pri sibírskej magistrále, plavbu loďou z Vladivostoku cez Suez do Talianska a odtiaľ ešte cestu domov, umrie v rodnej dedine, keď si už mal užiť života. Príbeh mi príbuzní Juraja Chudíka doložili fotografiami, ktoré si priniesol zo svojho strastiplného vojnového putovania takmer okolo celého sveta.

Krčma po smrti Juraja Chudíka pripadla jeho vdove Rozálii. Zanedlho si našla spoločníka - druhu, Štefana Mihálika, na ktorého aktivity spomínajú starí Valaštania dodnes. To sa však už písala iná história tejto krčmy.

Vážená redakcia Valaštianskeho hlásnika.

Nadväzujúc na Váš článok „Zavedenie elektrickej energie vo Valaskej“, v čísle 5/2012, Vám posielam niekoľko doplnujúcich informácií.

Valaská od jej začiatkov bola v podstate poľnohospodárska obec, i keď viacerí jej obyvatelov pracovalo v blízkych železniarňach a v Hronci. Vplyvní gazdovia sa v tridsiatych rokoch dlhšie úspešne bránili zavedeniu elektrického prúdu v obci. Zdôvodňovali to tvrdením, že „im kravy prestanú od strachu dojsť“. Tým nám umožnili dodnes nostalgicky spomínať na svetlo petrolejok a šporákov u našich starých rodičov. To trvalo prakticky až do roku 1939.

Na rozdiel od materskej obce, osada Piesok /dnes miestna časť/, mala v robotníckej kolónii a v bytoch úradníkov zavedený el. prúd už od dvadsiatych rokov. Keď sa môj otec, jeho sestra a brat s ich mamou v tejto dobe presťahovali z Valaskej na dolný Piesok, umožnili im železiarne pripojiť sa na vedenie Piesok – Hronec. Električka im dovolila nielen svietiť, ale aj variť, pretože strýko, ako elektrikár, vyrábala jednoplatničkové variče. Po čase došlo aj na rádiá. Ako nasvedčuje priložená koncesia, tohto roku uplynulo 75 rokov od zavedenia našej prijímacej rádiofonnej stanice. Či to bolo prvé rádio na Piesku, neodvažujem sa tvrdiť – neviem, ale jedno z prvých bolo určite.

S rádiom mám trvalú – nezmatateľnú spomienku, keď ako päťročný som celú noc presedel pri ňom a počúval rádio Praha, kde

hlásateľ stále opakoval: „zostaňte pri svojich prijímačoch, prinesieme Vám dôležitú správu,“ a nasledovala Smetanova Vltava. Až skoro ráno sme sa dozvedeli tú správu o odstúpení Sudet, čo predznamenal blízky koniec prvej ČSR.

Nepriamo s rádiom sa spája aj jedna kuriozita. Vtedajšie rádiá nemali vnútornú anténu a museli mať vonkajšiu, niekedy dlhú aj desiatky metrov nad strechami domov. Aby boli chránené pred bleskom, mali zvláštny prepínač na prepojenie na uzemnenie, ktorým bolo nutné vypojiť rádio pri búrke.

Moja teta, známe dámska krajčírka, v tom čase nepoužívala rádió, ale anténu neodstránila. A tak sa stalo, že v čase búrky, keď si mladá nádejná nevesta skúšala svadobné šaty, do antény udrel blesk. Preletel miestnosťou, kde bola skúška, a cez stenu vyletel na železný stĺp elektrického vedenia. Zázrakom sa nikomu nič nestalo. A ako to už býva, na konci bola šťastná svadba.

Naše rádio slúžilo dobre až do konca svetovej vojny. Denne som na ňom počúval Londýn a Moskvu. V kalendárikú mám zachytené denné správy z frontov. Na západnom fronte najdlhší čas boli boje o Monte Cassino v Taliansku a na východe boje o Leningrad a Stalingrad.

Z rádiá sme počuli aj prvú správu Slobodného vysielateľa Banská Bystrica o vyhlásení SNP a Chalúpkovo Mor ho.

Koncom vojny nemeckí vojaci habali rádiové prijímače. Neviem síce z akého dôvodu, pretože po

odstavení výroby v železniarňach nebol ani elektrický prúd. Rodičia preto ukryli prijímač do jamy na zemiaky, kde si na ňom pochutili myši. A tak druhé rádio bolo až Tesla, ktoré je funkčné dodnes.

Podľa údajov štatistického úradu je v našej krajine okolo sedemdesiat percent obyvateľov veriacich. Najviac patrí ku katolíckemu vyznaniu, po ňom nasledujú ďalšie vierovyznania. Občanov nehlásiacich sa k náboženskému vyznaniu je teda menšina. Zaujalo ma to v súvislosti so snahami vlády znížiť počet štátnych sviatkov a v čase krízy ušetriť nejaké euro - dve do spoločnej kasy. Tá predstava o šetrení je iste správna, ale ako ušetriť toľko, aby to naozaj prinieslo nejaký zmysel? Uvažoval som celý deň až do neskorej noci. Na nič múdre som neprišiel a tak sa mi nápad vlády o znížení jedného civilného štátneho sviatku a jedného cirkevného zdal celkom rozumný. Bude to fifty-fifty a nik sa nemôže cítiť dotknutý. Tým viac ak sviatok Sedembolestnej panny Márie bude každý rok oslavovaný v nedeľu. Predsa kresťania roky bojujú za odstránenie práce v nedeľu, a tak sviatok naozaj najlepšie oslávia v deň pracovného pokoja. S nedoriešenými úvahami som iba obtiažne zaspával. Neviem, ako sa to stalo, ale osvietila ma v spánku myšlienka. Každý občan sa v zamestnaní či na obecnom úrade prihlási verejne k vierovyznaniu, budú oslavovať iba štátne sviatky, ktoré nemajú pôvod v kresťanstve. Či ich bude viac ako tých ostatných to predsa nie je dôležité, lebo ateistov je iba okolo tridsať percent obyvateľov a teda počas štátnych sviatkov keď nebudú pracovať, nie je to žiadna tragédia. Veriaci kresťania sa budú v tie štátne sviatky za neveriacich v práci usilovať všetko zvládnuť a každý si príde na svoje. Ateisti budú odpočívať a tí veriaci, budú mať za prácu v štátny sviatok príplatky. Ostatné cirkevné

Konečne ušetríme

sviatky budú oslavovať iba kresťania a to vo sviatky, ku ktorým sa naša republika zaviazala v zmluve so Svätou stolicou. V tie dni budú pracovať iba ateisti bez vyznania a tiež tí, ktorých vierovyznania nie sú v našom právnom poriadku označené dňami štátneho sviatku. To bude nepochybne pre štát najvýhodnejšie a nik sa nebude môcť cítiť diskriminovaný. Po chvíli úvah sa mi vynorili isté pochybnosti. Čo ak sa Jehovisti, budhisti, židia, či veriaci iných cirkví budú cítiť dotknutí, že oni vlastne nemajú žiadny štátny sviatok a musia robiť po celý rok ako hlupáci. Čo ak sa potom takí veriaci v nasledujúcom sčítaní obyvateľov prihlásia k ateistom, aby mohli oslavovať štátne sviatky v hojnom počte? Ako som tak sníval, napadlo mi, že aj pre najpočetnejšie vyznanie katolíkov možno bude znamenať taká zmena štátnych sviatkov pohromu. Z dnešných skoro sedemdesiat percent občanov, hlásiacich sa ku katolicizmu, sa po takejto úprave sviatkov prihlási iba málokto. Predsa tie voľné dni v čase štátnych sviatkov pre nevercov im za to stoja. Sníval som po celú noc. Ráno som svoje úvahy naklepal na papier a poslal do parlamentu. Nádej, že sa s mojim stanoviskom na zmenu štátnych sviatkov stotožní aspoň jedna politická strana a podá v mojom duchu návrh na prijatie zákona, je síce iba malá, ale predsa aspoň tie. Pochybnosti ma však o chvíľu naplno zasiahli. Čo asi urobí taká zmena v počte sviatkov s predstaviteľmi katolíckej cirkvi? Napadlo mi v okamihu, keď môj doporučený list opustil poštový úrad a zamieril k našim zákonodarcom.

JUDr. Malík

VITAJTE, MILÉ DETIČKY

Matúš Súkeník
Jozef Mikloš
Rudolf Halama
Michaela Sedliačiková
Jakub Švantner

JUBILANTI

*Pre všetky tie šťastné chvíle,
pre tých, ktorí sú naokolo,
pre všetko, čo je tu milé,
žiť tie roky hodné bolo.
Preto smútiť dôvod nie je,
človek musí premôcť seba.
Spomienka na roky hreje,
ale ďalšie prežiť treba!*

**V októbri a novembri oslá-
vili svoje životné jubileá:**

Anastázia Bániková
Štefan Soták
Ondrej Dobrik
Jozef Biľ
Irena Miklošová
Otokar Caletka
Ondrej Fodor
Ján Pisár
Jozefína Lužová
Alžbeta Šmidáková
Jaroslav Krajč
Miroslav Mihok
Štefan Firča
Alexander Pavlík
Helena Žilíková
Izabela Pitoňáková
Edita Babicová
Robert Vrablic
Alfonz Podmanický
Ján Matejka
Marián Husenica

**V decembri zablahoželajte
jubilantom:**

Michal Čief
Ilona Krejčiová
Milan Havaš
Vojtech Čunderlík
Ján Hadžega
Mária Oravcová
Irena Husenicová

ROZLÚČILI SME SA

**V knihe života je všetko napísané,
všetko dané,
jej listy sú osudom prevracané
až kým práve ten osud nerozhodne,
že je čas, aby sa kniha zavrela...**

Mária Borošová

Vytrácajú sa známe tváre z nášho okolia. Prichádzajú nové. Tak, ako sa pomaly mení prostredie, v ktorom žijeme, menia sa aj ľudia, ktorých stretávame, poznáme. Zrazu nám niekto chýba, až si uvedomíme, že už nie je medzi živými. Smutné konštatovanie, ale prirodzené. Kto sa narodí na tento svet, musí raz odísť, keď sa naplní jeho čas. Zákon života a pozemskej smrti. Spomienky zostávajú.

Narodila sa 17. júla 1934 v Bacúchu. Pochádza z deviatich detí. Školu vychodila v Bacúchu.

V roku 1952 sa vydala za Emila Boroša. Spolu vychovali troch synov: Mariána, Zdena a Milana.

Pracovala v Železiarňach Podbrezová, odkiaľ v roku 1988 odišla do dôchodku.

V roku 1987 jej zomrel manžel. Tešila sa zo šiestich vnúčat i šiestich pravnúčat.

Zomrela 4. októbra 2012 vo veku 78 rokov.

Pavla Predanská

Človek, ktorý sa ocitne na konci svojej životnej púte, bilancuje. Spozná, že nie je ľahké pripraviť si dobrý osud, lebo počas života musel bojovať so svojou povahou, sklonmi a dopracovať sa k mnohým životným múdrosťam. Mnohé veci by možno teraz urobil ináč, ale vtedy, v danej situácii robil ako najlepšie vedel. Na konci svojej životnej púte spoznávame, že silu žiť nám dávala láska v najrôznejších podobách, ktorá kvitne v každom veku, dozrieva a mení svoju formu, až nás celých objíma, obklopi, ako všeobiahla láska, ktorá nič neočakáva, len bohato a spravodlivo dáva a my žneme, čo sme siali. Šťastný ten, kto sa dopracuje k takému poznaniu.

Pani Pavla Predanská sa narodila 1. októbra 1923 vo Valaskej, rodičom Amálii a Jurajovi Vološovi. Vyrastala s bratmi – Antonom a Milanom. Meštiansku školu vyštudovala v Brezne. V roku 1942 uzavrela manželstvo s pánom Jozefom Komorom. Narodili sa im dve dcéry Anna a Dáša. Pracovala v Strojárňach Piesok, odkiaľ odišla v roku 1976 do dôchodku.

Od roku 2004 po mozgovú nehodu ostala pripútaná na lôžko. Počas choroby sa o ňu vzorne starala dcéra Anna

s manželom Františkom.

Pani Pavla Predanská zomrela 4. októbra 2012.

Martin Tekel

Priskoro pretrhnutá niť života.

Je ťažké to pochopiť, je ťažko tomu uveriť.

Prejdu nekonečné dni a týždne,

kým to človeku postupne dôjde.

Len ťarcha na hrudi zo spánku občas zobudí.

No milosrdný čas pomôže zabúdať.

Vo chvíle všedné, aj tie sviatočné,

vrúcna spomienka v pamäti prebleskne.

Slza vďačnosti v oku sa zaleskne,

že si tu s nami bol.

Mladý človek v okamihu prišiel o svoju budúcnosť. Zbytočný tragický koniec. Nestihol celkom spoznať svet s jeho svetlými, ale i temnými stránkami. Vybrať si správny smer. Nestihol spoznať zákony života, podľa nich žiť. Mladé krídla boli prislabé, nezvládli let.

Pán Martin Tekel sa narodil 16. novembra 1987 v Brezne. Detstvo a mládeňské roky prežil na Piesku. Základnú školu navštevoval vo Valaskej, pracoval ako živnostník v lese.

Opustil nás náhle, tragicky 24. septembra 2012 v Banskej Bystrici.

Marian Morihladko

Jeho láskavé oči prestali vnímať krásy prírody i teplo ľudských citov, rytmus pulzujúceho života okolo nás. Zo svojich pliec zložil bremeno života. Určite mal ešte plány, ktoré by rád realizoval. Už to nedokáže. Bojoval naozaj statočne. Nepoddával sa a nenechal sa zlomiť, hoci iba on sám a jeho najbližší vedeli, aké je to ťažké a koľko na to treba síl. Básnik povedal: „Smrť nie je zlá, len umieranie je ťažké.“ Už je dobojované, už nič nebolí, už len tichá spomienka zasadla za rodinný stôl.

Pán Marian Morihladko sa narodil 9. júna 1951 v Čiernom Balogu, rodičom Antónii a Štefanovi Morihladkovi. V roku 1957 sa rodina presťahovala do Valaskej. V našej obci vychodil aj základnú školu a po jej skončení študoval na Strednej všeobecno – vzdelávacej škole v Brezne, kde v roku 1969 zmaturoval. Pracoval v závodoch ťažkého strojárstva v Banskej Bystrici, neskôr ako chatár na chate Zbojská a na chate Poniklec v Hronci.

Po celospoločenských zmenách v roku 1989 pracoval na bytovom podniku v Brezne. Od roku 2009 bol na invalidnom dôchodku.

Napriek chorobám sa venoval svojim koníčkom - rybárčeniu, hubárčeniu

a autám.

Pán Marian Morihladko zomrel 5. októbra 2012.

Peter Šárik

Každý deň robíme nejaké rozhodnutia. Či sú dobré, alebo zlé, preverí čas. Napriek všetkému v danej situácii robíme, ako najlepšie vieme. Často sa stáva, že tým, ktorých najviac ľúbime, najviac ubližujeme. Človek je už raz taký. Keď si to uvedomíme, túžime po odpustení, chceme napraviť, čo sa ešte dá. Žiaľ, niekedy je už neskoro. Ale na vzájomné odpustenie nie je neskoro a pre pokoj v duši sa to oplatí. Tam, kde je láska, je aj ľútosť, odpustenie, zmierenie. Na zlé sa zabudne a tie krásne chvíle spolu prežité nám pohľadia dušu pri každej spomienke.

Pán Peter Šárik sa narodil 30. novembra 1954 v Partizánskom, rodičom Petrovi a Márii Šárikovcom. Vyrastal so súrodencami Evou, Jarmilou a Marianou. Presťahovali sa do Valaskej, kde navštevoval Základnú školu. Po jej ukončení nastúpil do základnej vojenskej školy. Po návrate z nej začal pracovať v Železiarňach Podbrezová.

V roku 1978 uzavrel manželstvo s Boženu Koreňovou. Narodili sa im dve deti - syn Peter a dcéra Božena. Neskôr zo Železiární odišiel a začal pracovať v súkromnej firme, až do osudného dňa, 4. októbra 2012, kedy sa vo večerných hodinách pri tragickej nehode ukončili všetky jeho plány.

František Ovsaník

V životných obdobiach človeka prídce čas, keď sa stíši, zväžnie, v očiach sa objaví zvláštny jas, v srdci sa rozhostí pokora a vďačnosť za život, za všetky pekné chvíle, za tiché vedenie svojho anjela, za šťastie, za radosť, za lásku blízkych. Človek si usporiada vzťahy, núti ho dopovedať nedopovedané, odpustiť, neodpustené a požiadať o odpustenie. Preto majú ľudia radi okolo seba pokoj. Človek akoby pred odchodom duchovne dozrel a ostáva zmierený so zákonom života.

Pán František Ovsaník sa narodil 27. septembra 1935. Bol najmladší zo siedmich detí. V Sobranciach, kde vychodil aj základnú školu. V Odbornom učilišti v Adamove pri Brne sa vyučil za sústružníka. Celý život - 38 rokov - pracoval v Strojárňach Piesok, odkiaľ odišiel aj do dôchodku. V roku 1959 uzavrel manželstvo s pani Zlatou Klukovou. Spolu vychovali syna Pavla. V mladosti aktívne hral futbal, venoval sa prácam v záhradke a chatke.

Pán František Ovsaník zomrel 10. októbra 2012 vo veku 77 rokov.

Alžbeta Komorová

Každý z nás má svoje cesty, cestičky, po ktorých dennodenne kráča – do obchodu, do práce, do prírody, všade kde treba. Poznáme ich ako vlastnú dlaň, podvedome vnímame všetko na každodennej trase, všimame si dvory, domy, okná, záhrady a očakávame, že zbadáme aj ľudí, ktorí patria tam, kadiaľ prechádzame. Veľmi rýchlo zbadáme, že niekto dlhšiu dobu chýba. Nevidieť ho na ceste, vo dvore ani na obloku. Začneme sa pýtať, až sa dozvieme príčinu.

Napriek tomu stále čakáme, keď ideme okolo, že zazrieme známu tvár.

Pani Alžbeta Komorová sa narodila 21. februára 1926 v Telgárte ako štvrté z piatich detí, rodičom Márii a Ondrejovi Šýkorovcom. V roku 1948 uzavrela manželstvo s Františkom Komorom. Narodilo sa im päť detí, z ktorých dvaja synčekovia zomreli ešte ako bábätká. Spoločne vychovali tri dcéry – Olinku, Valiku a Martušku. V roku 1959 sa presťahovali do Valaskej. Pracovala tu ako poštová doručovateľka až do odchodu na invalidný dôchodok.

S veľkou láskou sa starala o svoje milované vnúčatá, rada pracovala v záhradke a navštevovala behoslužby v miestnom kostole.

Pani Alžbeta Komorová zomrela 13. októbra 2012 v breznianskej nemocnici.

Ján Širgel

Starostlivo na zimu pripravené poľa, vlhké hnedé hrudy sa lesknú v záplave posledných lúčov jesenného slnka. Keď oprchnu listy zo stromov, príroda sa uloží na zimný spánok. No zatiaľ ešte slnko horí nad obzorom a oblaky vetrom rozťahané, farbí do červena. Utíchli zvonce oviec a krajina navôkol do súmraku sa halí... Neskorou jeseňou čas pre prírodu dozrieva, jeseňou života naplňa sa čas človeka. Príbeh jedného z nás sa končí, kruh jeho života sa uzatvára.

Pán Ján Širgel sa narodil 24. mája 1929 v Nemeckej. Svoje krásne detstvo prežil so súrodencami. Po ukončení základnej školy študoval na učilišti, kde sa vyučil za strojného zámočníka. Neskôr pracoval v Strojárňach Piesok až do dôchodku.

V roku 1954 uzavrel manželstvo s Máriou Širgelovou, rodenou Róthovou. Narodili sa im tri deti – Ján, Mária a Peter.

Svoj voľný čas venoval svojim vnúčatám a pravnúčatám, ktoré nadovšetko miloval.

Pán Ján Širgel zomrel 12. novembra 2012.

Jozef Kučera

Ďaleká je cesta od kolísky po hrob

V myšlienkach ju môžeš veľmi rýchlo prejsť. Spomínaš na milníky, ktoré dali tvojmu životu nový smer. Všetko si robil, ako si najlepšie vedel, aj keď nedopadlo všetko vždy tak, ako si chcel. Prežívaním dobrého i zlého si zrel...

Pán Jozef Kučera sa narodil 29. marca 1940 vo Valaskej, rodičom Emílii a Jozefovi Kučerovi ako štvrté dieťa. Detstvo prežil v rodnej dedine spolu so 4 bratmi a 3 sestrami. Po skončení základnej školy navštevoval Meštiansku školu v Brezne a od roku 1954 „učňoval“ v Strojárňach na Piesku, kde sa vyučil za elektrikára pre údržbu a montáž. Strojárňam ostal verný až do odchodu na dôchodok.

V roku 1968 sa oženil s Máriou, rodenou Urbanovou. Narodili sa im tri dcéry – Martina, Mariana a Lívia.

Od mladosti sa venoval chovateľstvu drobných hospodárskych zvierat a hlavne – hudbe a spevu. 55 rokov účinkoval v dychovej hudbe vo Valaskej, bol pri jej založení a zakladal aj spevokol. Tešil sa z vnúcat s ktorými trávil voľné chvíle. Miloval prechádzky prírodou. Bol činným, pracovitým človekom. Svojou prácou a tvorivosťou prezentoval nielen seba, ale aj našu obec. Smrť prišla skoro a nečakane.

Pán Jozef Kučera zomrel 12. novembra 2012.

František Petko

Reťaz nášho života nie je nekonečná. Všetko v ňom sa začína a raz všetko končí. Aj životná cesta každého z nás. Je to kruté, ale pre všetkých rovnaké: pre mladých i starých, chudobných aj bohatých.

Pán František Petko sa narodil 27. júna 1946 rodičom Michalovi a Anne ako ôsme, z jedenástich detí. Detstvo a mladosť prežil v Moči, v malej dedinke pri Komárne.

V roku 1969 sa oženil a narodili sa im dve deti – syn Ivan a dcéra Monika. Manželstvo skončilo rozvodom.

V roku 1977 sa zamestnal v Kovošrote - Piesok ako strihač plechov. Tu sa spoznal aj so svojou družkou Marikou Libíčovou a s ňou prežil zvyšok svojho života vo Valaskej.

K jeho záľubám patrilo hubárčenie, bol ochotný vždy pomôcť, rád čítal, lúštil krížovky a rád počúval dobrú hudbu - aj dychovku z Valaskej.

Zhoršujúce sa zdravie a dialýza 3x do týždňa spôsobili, že zvyšok svojho života prežil v Domove sociálnych služieb Luna v Brezne. Denne ho navštevovala obetavá družka Marika a svojou láskou a opaterou mu dodávala energiu v ťažkej chorobe. Napriek tomu bol do posledných chvíľ optimistický a tešil sa so svojimi blízkymi.

Pán František Petko nás navždy opustil 25. novembra 2012.

Za Jozefom Slivkom

Blíži sa čas adventný. Je to posol Vianoc, kedy sa rodina schádza pri štedrovečernom stole. U nás už druhé Vianoce jeden člen rodiny bude chýbať. Môj OTEC. Vždy pred slávnostnou štedrou večerou ma brával vzdať úctu a zaspomínať si na tých, ktorí nás opustili. A ja v tom pokračujem. Zanechám prípravu na dokonalú večeru, preplnenú všetkým možným a idem s rodinou na cintorín zapáliť sviečku a spomenúť si na tých, ktorí s nami už nie sú. Na môjho „Ňaňa“ spomínam denne. Chýba! Nielen mne. Vedel poradiť ako klepnúť na razidlo, ako pritlačiť na dláto, ako zošit remeň. Vedel sadnúť do auta a odvieť vnučku na „intrák“, prísť ráno na ples, zaspievať a odvieť domov, vedel vnukovi dorobiť masku Aramis. Vedel mnoho, mnoho, vedel a bol nezištný pomáhať, radiť, podporovať vo všetkom - v športe, kultúre, umení, v akciách výživných i bláznivých. Pomáhal mi pri prvom „Splave netradičných plavidiel dolu Hronom“, robil krne, ku ktorým dovedol i moju Žofku s Dominikou. Bol oporou a podporou, bol človekom (bez prehnania) s veľkým Č.

Spomeňte si na Jozefa Slivku, aj keď je čas adventu. A snáď práve preto.

Silvia Vilhanová

SPOMIENKY

Láska a spomienky ostávajú navždy v našich srdciach.

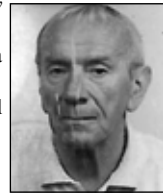
Dňa 9. novembra si spomíname na 1. výročie úmrtia Pavla Tomku st..

Dňa 8. augusta ubehlo 12 rokov od úmrtia Pavla Tomku ml..

Ďakujeme Vám za Vašu lásku.

Spomína a nezabúda celá rodina.

Snívajte svoj večný sen.

Odišla od nás ako tichý sen, nepovedala ani zbohom, už neprídem. Keby sa tak dal vrátiť čas a počuť jej hlas.

Už len kyticu z lásky na hrob môžeme dať, začať sviecu a ticho spomínať.

Dňa 6. decembra 2012 uplynul rok, kedy nás navždy opustila naša mama, stará mama, a prastará mama Marcela Ličková.

S láskou a smútkom v srdci spomína celá rodina.

Nečakane si odišla z nášho života, my ostali sme sami, no na veky budeš v srdciach, čo ňa milovali.

Už ti nepodáme ruku, nepovieme vínš, len ticho k hrobu s kvetmi a sviečkou môžeme prísť.

Dňa 23. novembra 2012 uplynulo osem rokov, odkedy nás navždy opustila mama a stará mama Anna, Viera Zelenčíková.

S láskou a smútkom v srdci spomínajú dcéry Marcela a Eva s rodinami.

Ďakujeme všetkým susedom, priateľom a známym za prejavy sústrasti a kvetinové dary pri poslednej rozlúčke s našim drahým zosnulým Františkom Ovsanikom.

Smútiaca manželka a syn

Ďakujeme priateľom a známym, ktorí prišli 6. októbra 2012 odpovedať na poslednej ceste našu drahú mamu a starkú Paulu Predanskú. Súčasne ďakujeme za prejavy sústrasti a kvetinové dary.

Ďakujeme za dôstojné odpovedanie nášho milovaného manžela, ocka a starkého Jožka Kučeru. Zároveň ďakujeme za prejavenú sústrasť a kvetinové dary.

Smútiaca rodina

Pastierske hry s betlehemom

**Sem pastieri, sem, sem do Betlema.
Darujte dary, aké mu treba.
Kus syra mladého i mliečka sladkého,
darujte jemu Pánu nášemu.**

Sviatočnú náladu na Vianoce robili vo Valaskej odpradáva betlehemci. Mládenci oblečení ako valasi, v „kološniach“, čuhe, bielej košeli s čiernou šatkou na krku, na nohách krpce, neskôr „bagandže.“ Na pleci kapsa zvaná cedilo, v rukách kyjak s nabitými retiazkami, na hlave vysoká čiapka ozdobená rôznofarebnými stuhami.

Je dobre, že aj v dnešnej dobe sa stretnú mládenci, ktorí navčičia pastierske hry o narodení Ježiška. Bača, valasi Fedor, Stacho, Junák, starý Kubo v kožuchu a anjel v bielom s vyrezávaným betlehemom, majú i v kostole vyhradené popredné miesto. Počas sviatkov s betlehemskou hrou navštevujú domácnosti ako ich dávni predkovia valasi. Ľudia vraveli, že takí urastení betlehemci ako boli mládenci od Kučerov, už nebudú. A boli, aj sú. Jožko Slivka a jeho kamaráti pochodili s pastierskymi hrami s betlehemom kade - tade Synovia a vnukovia sa učili od svojich otcov, aby nám zachovali tradície v tom pravom slova zmysle.

Vlaňajší betlehemci, potomkovia starých rodov Faškových a Kučerových pribrali do svojej družiny Jakuba Vichra. Richtár dedinských mládencov Juraj Kubove a jeho kamaráti z radov dobrovoľných hasičov v horehronských vyšívaných košeliach pôsobili, ako by ich jedna mater mala.

M.L.

Obecný futbalový klub OFK Slovan Valaská

Prípravu na jesennú časť sme začali 3. júla. Mužstvo doplnili hráči: Ján Fusek, Martin Medveď (Gombárik), Adam Hricko, Jozef Kučerák, Patrik Piliar a Peter Slúštitk. Účasť na tréningoch bola 70%. V príprave sme sa zúčastnili na dvoch turnajoch. V Hronci Valaská turnaj vyhrala, v Jasení bola druhá. V generálke Valaská vyhrala s Tatranom Čierny Balog 4:1. Všetko nasvedčovalo tomu, že mužstvo je dobre pripravené na majstrovské zápasy v 1. triede. Naším cieľom bolo pohybovať sa v hornej polovici tabuľky. Majstrovská časť začala 5. augusta. Odohrali sme v nej 13 zápasov s týmito výsledkami:

Väčšinu zápasov sme zvládli aj po taktickej stránke. Náš prejav bol na solídnej úrovni, mali sme dobrý prechod z obrany do útoku, ale smerom dozadu to bolo

Tabuľka strelcov gólov

1	Ondrej Pribula	12
2	Martin Medveď	5
3	Miroslav Meškan	4
4	Peter Grolmus	3
5	Jozef Kučerák	2
6-9	Michal Bánik	2
6-9	František Černák	2
6-9	Pavol Husenica	1
6-9	Boris Bánik	1

horšie. V zálohe a obrane sme mali okienka. Vieme o našich nedostatkoch a v zimnej príprave ich budeme odstraňovať. Po ročnom pôsobení v nižšej súťaži málokto predpokladal, že sa 1. triede vyrovnáme najlepším mužstvám. V klube vládne spokojnosť, ale to nás zaväzuje k tomu, aby sme v jarnej časti pokračovali v úspešných výsledkoch. Na záver sa chceme poďakovať hlavnému sponzorovi, Obecnému úradu vo Valaskej, ale aj ostatným sponzorom za dobre pripravené podmienky. V neposlednom rade sa chceme poďakovať aj našim fanúšikom, ktorí sú najlepší v našej súťaži, lebo mužstvu neraz pomohli v kritických chvíľach.

Tešíme sa na Vás aj v jarnej časti súťaže.

Miloš Pacera - tréner

Hodnotenie jesennej časti ročníka 2012/2013 – mužstvo dospelých I. trieda

Káder mužstva

P.č	Meno	Zápasy	ŽK	ČK	Góly
1	M. Pančík	12	-	-	-
2	A. Hricko	4	2	-	-
3	M. Betka	6	1	-	-
4	B. Bánik	9	-	1	1
5	P. Husenica	9	3	-	-
6	P. Slúštitk	10	1	-	-
7	M. Kupec	3	-	-	-
8	J. Kupec	10	-	-	2
9	R. Pacera	11	4	-	3
10	M. Meškan	12	2	-	3
11	F. Černák	13	13	2	2
12	M. Bánik	12	1	-	2
13	J. Kučerák	7	3	-	2
14	P. Grolmus	7	1	+	3
15	Z. Lesák	11	1	-	-
16	O. Pribula	11	3	-	12
17	M. Medveď	10	3	-	5
18	J. Fusek	5	-	-	-
19	J. Jucha	4	4	-	-
20	P. Piliar	2	-	-	-
21	A. Mrva	2	-	-	-
22	M. Kúdelka	2	-	-	-
23	J. Strmeň	2	-	-	-

Výsledky zápasov OFK – Slovan Valaská v jeseni 2012

Kolo	Súperi	Výsledok	Góly za Valaskú
1.	Braváčovo : Valaská	4:1	Husenica
2.	Valaská : Lučatin	4:3	Pribula 2, Meškan 1, Kučerák 1
3.	Poniky : Valaská	1:3	Medveď 3
4.	Valaská : Heľpa	6:1	Medveď 2, Pribula 2, Černák, Bánik
5.	Osrblie : Valaská	2:2	Pribula 2
6.	Hronec : Valaská	2:2	Kučerák, Pribula
7.	Valaská : Podkonice	3:1	Pribula 2, Grolmus
8.	Polhora : Valaská	1:1	Pribula
9.	Valaská : Jakub	1:2	Grolmus
10.	Baláže : Valaská	0:1	Bánik Michal
11.	Valaská : Tatran Č. Balog	0:0	
12.	Harmanec : Valaská	1:3	Grolmus, Meškan, Pribula
13.	Valaská : Staré Hory	5:4	

Záverečná tabuľka 1. triedy na konci jesene 2012.

1	Lučatin	13	8	4	1	33:19	28
2	Jakub	13	9	1	3	33:19	28
3	T.Č. Balog	13	8	2	3	29:15	26
4	Osrblie	13	8	1	4	42:21	25
5	Valaská	13	7	4	2	32:22	25
6	Podkonice	13	8	0	5	34:34	24
7	Braváčovo	13	7	1	5	30:25	22
8	Hronec	13	4	3	6	30:34	15
9	Heľpa	13	4	3	6	20:26	15
10	Poniky	13	5	0	8	26:37	15
11	Staré Hory	13	3	3	7	32:37	12
12	Baláže	13	3	1	9	22:41	10
13	Polhora	13	1	4	8	22:35	7
14	Harmanec	13	1	3	9	14:44	6
	Vyhodnotenie						
	Doma	6	4	1	1	19:11	13
	Vonku	7	3	3	1	13:11	12